

Hiburu

Hiburu mar kura Yesu nurd untiŋ hitte asaŋ katiŋ

Al Kuruŋ Urmiŋ Yesube kuruŋ wor po

1 ¹Bikkeŋbe Al Kuruŋ beleŋ asininiŋ yago mere yire yeŋbe mere basaŋ marmiŋ porofet wawuŋ budamde yad yerke waŋ asininiŋ yago mere yirde hinhan. Goyenterbe porofet gore asininiŋ yago daha mat bebak tiwoŋ yeŋ mere yird yird belŋeŋ kurayen kurayen mat mere yirde hinhan. ²Goyenbe kuŋ kuŋ nalu funaŋ beleŋ heŋ hikeb Al Kuruŋ beleŋ Urmiŋ teŋ kerke kateŋbe Al Kuruŋyen mere momoŋ diryiŋ. Yeŋbe det kuruŋ gate miŋ al hiyyeŋ yeŋ Al Kuruŋ beleŋ basiŋa iryiŋ. Irdeb Urmiŋ goyen hitte mat naŋkiŋya megeŋya kuruŋ goyen yiryiŋ. ³Yeŋbe Al Kuruŋyen deŋem turjuŋ yaŋ wor po goyen kawan forok irde hi. Irde Al Kuruŋbe al dahade wor po goyen Urmiŋ hitte matbe keŋkelak wor po keneŋ bebak teŋ hityen. Irdeb Urmiŋ gote merebe tonŋeŋ yaŋ wor po geb, naŋkiŋya megeŋya irde det kuruŋ gayen mohoŋde po yekeb tumŋaŋ gasuŋeŋyaŋ po haŋ. Yeŋbe alya bereyat mata buluŋmiŋ halde yuneŋ yuneŋ meteŋ pasi irdeb Al Kuruŋ saŋiŋmiŋ kuruŋ wor po goyen hitte hurkuŋ haniŋ yase beleŋ mat keperde Doyaŋ Al Kuruŋ hiriŋ.

Yesube Al Kuruŋyen miyoŋ gote folek

⁴Al gobe Al Kuruŋ beleŋ ‘Urne’ inyij. Munaj miyoŋmiŋbe “meteŋ marne” yinyij. Ningeb Urmiŋbe Al Kuruŋyen miyoŋ buda kuruŋ gote folek wor po. ⁵Gobe Al Kuruŋ beleŋ yeŋ ge amaneŋ nurde uneŋ hiyen geb, gogo gwaha iryiŋ. Ningeb goke teŋbe Al Kuruŋ beleŋ gaha inyij: “Gebe Urne wor po haha. Irkeb haŋkab nebe Adoge wor po hihim,” inyij. *Tikiŋ 2:7*

Irde mere kurabe gahade:

“Nebe Nanij hemekeb yeŋbe Urne hiyyeŋ,” yiriŋ.

2 Samuel 7:14

Mere gobe Al Kuruj belej miyoŋmiŋ kura goke ma yiriŋ. ⁶Irde Al Kurunjbe Urmiŋ uŋkureŋ muŋ goyen megen niŋ alya bereyat Doyaŋ Al Kuruj iryiŋ goke teŋbe Urne Mataliŋ inyiŋ. Niŋgeb Urmiŋ Mataliŋ goyen megen gar teŋ kerke wayen tikeyab Urmiŋ goke yiriŋ goyen asaŋmiŋde gahade katiŋ hi:

“Al Kurunyen miyoŋ kuruj gayen tumiaŋ yeŋ doloŋ irde hinayiŋ,”
yitiŋ hi.

Tikiŋ 2:7; 89:26-27

⁷Irdeb Al Kuruj diliŋde miyoŋmiŋbe Urmiŋ yara moŋ geb, goke asaŋmiŋde gahade katiŋ hi:

“Al Kurunyen meteŋ mar miyoŋmiŋbe meremiŋ po gama irde haŋ.
Niŋgeb Al Kuruj belej meŋe yire yeŋbe meŋe yiryeŋ, munauŋ kak
melak uliŋ po yire yeŋbe gwahade po yiryeŋ,” yiriŋ. *Tikiŋ 104:4*

⁸Goyenpoga Urmiŋ gokeb asaŋmiŋde gahade katiŋ hi:

“Al Kuruj, ge belej alya bereyage doyaŋ yirde ha gobe hubu ma
hiyyeŋ, gwahader hiyeŋ.

Irde doyaŋ yirde heŋyabe mata huwak mat po doyaŋ yirde hayiŋ.

⁹Gebe mata huwak niŋ amaneŋ nurdeb mata buluŋ niŋbe bege ar yeŋ
hiyen.

Goke teŋbe gere Al Kuruj belej basiŋa girde al deŋem yaŋ wor po
gire yeŋ olip fimiŋ teŋ tonanger wok iryiŋ.

Irkeb goke amaneŋ wor po nurariŋ.

Goyenbe kadge yago kurabe gwahade ma iryiŋ,” yitiŋ hi. *Tikiŋ 45:6-7*

¹⁰Irdeb,

“Doyaŋ Al Kuruj, haŋkapyá wor po det kuruj gayen forok yeŋmiŋ
moŋde megen ga kerariŋ. Naŋkiŋ wor gigeŋ irariŋ.

¹¹Det megen niŋya naŋkiŋde niŋya kuruj gabe buluŋ henayiŋ. Gega
gebe hugiŋeŋ hayiŋ.

Det kuruj gabe amil bida heŋ erek yenayiŋ go gwahade goyen po,
buluŋ henayiŋ.

¹²Al kura uliŋhormiŋ bidak mupi yirde yemeyde haŋyen go gwahade
goyen po, det kuruj gayen kuŋ kuŋ buluŋ heke yemeyayiŋ.

Irde amil gergeŋ teŋ amil bidak gote gasuŋjeŋde kerde haŋyen go
gwahade goyen po,

det kuruj gayen wor buluŋ heke kame det gergeŋ belej gasuŋmiŋ
yawarnayiŋ.

Goyenbe gebe gwahader hayen geb, gwahade po hayiŋ,” yitiŋ hi.

Tikiŋ 102:25-27

¹³Al Kurunjbe miyoŋmiŋ kura goke mere gahade muŋ kura ma iryiŋ:

“Waŋ ketalner heŋ al deŋem yaŋ wor po hawayiŋ.

Irkeb asogo girde haŋ mar goyen bul yirde yawaŋ gasa yirmek
katkeb yufurka tiyayiŋ,” yitiŋ hi. *Tikiŋ 110:1*

¹⁴Miyoŋmiŋ gobe alya bereya Al Kurunyen dirjeŋ weŋ henbe kame
yeŋya hinayiŋ mar goyen faraŋ yurde hinayiŋ yeŋ yiryeŋ.

Al Kuruuyen mere kejkela bebak titek

2 ¹Ninjeb nerbe saba fudinde nurde hinhet goyen kejkela wor po tanarde go po gama irde hitek. Moŋgo soŋ hej saba fudinde goyen tubul teŋ saba hoyaj gama irtek geb. ²Al Kuruuyen saba miyonmiŋ beleŋ basaŋ hej asininij yago yuntiŋ gobe saba fudinde geb, al kura sabamiŋ walkaka irde gama ma iramiŋ marbe mata buluŋmiŋ gote muruŋgem buluŋ yawartek goyen po yawaramiŋ. ³Saba gobe bikkek gega, pel irde kanduk keneŋ hinhan. Ninjeb saba gerger Doyaŋ Al Kuruyninij Yesu beleŋ tagalyiŋ gobe saba bikkek gote folek geb, saba gerger goyen pel irtekbe daha mat Al Kuruuyen bearar goyen fole irtek? Epte moŋ. Niŋgeb gago sabamiŋ kejkela nurde gama irde hinayiŋ dineŋ hime. Saba gerger gobe Al Kuruŋ beleŋ mata buluŋde mat dumulgaŋ tiyeŋ yeŋ Doyaŋ Al Kuruyninij beleŋ yiŋgeŋ wa tagalyiŋ. Irdeb sabamiŋ yiŋgeŋ kirmiŋde nuramiŋ mar beleŋ basaŋ hej fudinde yeŋ momoŋ diramiŋ. ⁴Irde saba gerger gobe fudinde goyen alya bereya yikala yire yeŋbe Al Kuruŋ beleŋ mata tiyeŋ turŋuŋ yaŋ wor po kurayen kurayen forok yirde hinhin. Irde alya bereyamiŋ Holi Spirityen tareŋde mata teŋ teŋ goyen yuneŋ yeŋ nurde hinhin mar goyen yuneŋ tukuj hinhin.

Yesube neŋ faraŋ durd durd al wor po hiriŋ

⁵Be, neŋbe alya bereya beleŋ Al Kuruŋya hej hej mata gerger goyen goke mere teŋ hite gago. Al Kuruŋbe alya bereya yeŋya hej hej mata gerger forok yiyyeŋ goyen doyaŋ irtek al kura basiŋa iryiŋ. Goyenbe miyonmiŋ gwahade kura ma basiŋa iryiŋ. ⁶Goke teŋbe Al Kuruuyen asaŋde kurar kurabe gahade katin hi:

“Megen niŋ marbe al deŋem miŋmoŋ wor po.

Gega gebe yeŋ ge nurdkakala wor po yirde hayen.

Megen niŋ alyen dirŋeŋ weŋ gabe al deŋem miŋmoŋ.

Gega gebe kejkela doyaŋ yirde hayen.

⁷Ge beleŋ al yirdeb tareŋ manaq yunariŋ.

Gega alyen saŋiŋbe miyonger tareŋ gote bande hej irariŋ.

Gega mel goyenbe deŋe turŋuŋ yaŋ yunariŋ, irde al deŋem yaŋ wor po yirariŋ.

⁸Irdeb det kuruŋ gayen yeŋ yufukde yerariŋ,” gwahade yitiŋ.

Tikiŋ 8:4-6

Fudinde wor po, Al Kuruŋ beleŋ det kuruŋ gayen alyen yufukde yiryinjyabe det muŋ kura ma tubul tiyyiŋ. Tumiŋaŋ yerde pasi iryiŋ. Goyenbe haŋka gabe det kuruŋ gayen alyen yufukde ma hike yenerŋ hityen. ⁹Ninjeb goke teŋbe Yesu niŋ dufay hej hite. Yeŋbe nalu dolfonde po megen niŋ al hiriŋ. Irde yeŋ wor Al Kuruuyen miyon gote tareŋ bande tirij. Irde neŋ ge teŋ kanduk teŋbe kamyiŋ geb, Al Kuruŋ beleŋ isaŋ heŋbe teŋ deŋem turŋuŋ yaŋ irde al deŋem

yaŋ wor po iryiŋ. Fudinde, Al Kuruŋ beleŋ neŋ megen niŋ mar niŋ buniŋeŋ nurde igiŋ igiŋ diryiŋ geb, gogo Yesu beleŋ neŋ tumjaŋ gake kamyiŋ. ¹⁰ Al Kuruŋbe megeŋya naŋkiŋya irde det kuruŋ gate miŋ al. Yeŋ beleŋ po ga det tumjaŋ kuruŋ gayen yirde doyaŋ yirde hi. Yeŋbe alya bereya budam dirjeŋ weŋ yirde saŋiŋmiŋ turuŋ yaŋ bana yukuŋ yukuŋ niŋ nuryiŋ. Goke teŋbe Yesu teŋ kerke katyiŋ. Niŋgeb gogo kanduk karkuwaj karkuwaj yinyiŋ. Al Kuruŋbe gwaha mat Yesu goyen alya bereya mata buluŋmiŋde mat Al Kuruŋ hitte yumulgaŋ teŋ teŋ meteŋ keŋkela po titek al wor po iryiŋ. Al Kuruŋ beleŋ gwahade iryiŋ gobe huwak wor po.

¹¹ Yesube gwahade geb, yeŋ beleŋ alya bereya mata buluŋmiŋ halde wukkeŋ yiryiŋ marya yiŋgenya goyen Naniŋbe uŋkureŋ po. Niŋgeb Yesu beleŋ Al Kuruŋ dirjeŋ weŋ hitiŋ mar goyen dine yago yineŋ yineŋ niŋ memyak ma nurde hiyen. ¹² Yesu beleŋ gwahade nurde hiyen goke Al Kuruŋ mere iryiŋ goyen asaŋmiŋde gahade katiŋ hi:

“Alya bereya gama nirde haŋde mar, dine yago goyen ge niŋ momoŋ yireŋ.

Mel go gabu irde haŋde gor kuŋ diliŋ mar turuŋ girde tikiŋ heweŋ,”
yitiŋ hi. Tikiŋ 22:22

¹³ Irdeb, “Nebe Al Kuruŋ niŋ po hekkeŋ nurde heŋ,” yiriŋ.

Irdeb sopte, “Nebe diriŋne yago Al Kuruŋ beleŋ nuntiŋ goya gago tumjaŋ hite,” yitiŋ hi. Aisaia 8:17-18

¹⁴ Goyenbe dirjeŋ weŋ gobe al darim yaŋ geb, Yesu wor bere beleŋ kawaŋ kerke darim yaŋ hiriŋ. Al hiriŋ gobe yeŋ beleŋ uliŋ misiŋ kateŋ kamkeb kamde tareŋ Satan beleŋ tanarde hitiŋ goyen hubu ireŋ yeŋbe gogo al hiriŋ. ¹⁵ Gogab alya bereya kamde kamde niŋ kafura heŋ hugiŋeŋ kafura dufay gore bili yirde hike kandukjeŋ nurde haŋyen mar gobe gwahade ma nurde hipirkeŋ nurde hinayıŋ.

¹⁶ Fudinde, Yesube Al Kuruŋyen miyoŋ ma faraŋ yuryiŋ. Yeŋ faraŋ yurtiŋeŋbe Abrahamyen foŋeŋmiŋ yago faraŋ yuryiŋ. ¹⁷ Yeŋbe gwahade goyen po tiyen yeŋ nurde hinhin geb, yeŋ wor neŋ megen niŋ al gahade hetek po hiriŋ. Gogab yeŋ beleŋ Al Kuruŋ doloŋ ird ird mata doyaŋ mar pris buda gote kuruŋmiŋ heŋ alya bereyat mata buluŋ halde yuneŋ yuneŋ niŋ dapŋa gasa yirde galak irde haŋyen yara yiŋgen uliŋ pigiŋ goyen Al Kuruŋ galak irde kameŋ yeŋbe gogo al hiriŋ. Yeŋbe meteŋ go teŋ heŋyabe alya bereya niŋ buniŋeŋ nurde hinhin, irde Al Kuruŋyen mere keŋkela po gama irde meteŋ teŋ hinhin. ¹⁸ Yeŋbe uŋgura beleŋ lom irke gote kandukbe gwahade yeŋ nurde hinhin geb, al kura uŋgura beleŋ lom yiryeŋ marbe igiŋ yeŋ beleŋ faraŋ yuryeŋ.

Yesube Mose gote fołek

3 ¹Ningeb, kadne yago, Al Kuruŋ beleŋ neŋ hoy diryiŋ gwahade goyen deŋ wor hoy dirtiŋ geb, Al Kuruŋ diliŋde wukkeŋ wor po.

Ningeb dufaytiŋbe Yesu hende po irde hinayıŋ. Yeŋbe Al Kuruŋyen mere basaŋ al porofet, irde pris buda gote kuruŋmiŋ fudinde wor po yeŋ nurde tagalde hityen gogo. ²Yenbe hakot Mose beleŋ Al Kuruŋyen dirŋeŋ weŋ Israel mar biŋde mat wor po yeŋ ge nurde keŋkela doyaŋ yirde hinhin gwahade goyen po, Yesu wor Al Kuruŋ beleŋ meteŋ unyiŋ goyen keŋkela po tiyyiŋ. ³Goyenbe Yesu deŋem turŋuŋ yaŋ hetek gobe Mose deŋem turŋuŋ yaŋ hitiŋ gote folek wor po. Gobe al kura ya irke ya goyen turuŋ irtiŋeŋbe ya iryen al goyen turuŋ irde hanjen go gwahade goyen. ⁴Fudinde, yabe al beleŋ yirde hanjen. Goyenpoga det kuruŋ gabe Al Kuruŋ beleŋ yiryiŋ. ⁵Mosebe Al Kuruŋyen meteŋ al heŋbe Al Kuruŋ dirŋeŋ weŋ goyen biŋde mat wor po yeŋ ge nurde keŋkela faraŋ yurde hinhin. Gwaha teŋ heŋyabe Al Kuruŋ beleŋ kame mere dahade tiyyeŋ goyen goke tagalde hinhin. ⁶Munaj Yesu Kristube Al Kuruŋ Urmiŋ geb, Al Kuruŋ dirŋeŋ weŋ goyen biŋde mat wor po yeŋ ge nurde keŋkela doyaŋ yirde hiyen. Irdeb neŋbe tareŋ po heŋ Al Kuruŋ beleŋ kame gwaha diryeŋ goke doyaŋ heŋ heŋ goyen bada ma hetekbe yende dirŋeŋ weŋ wor po hetek.

Al Kuruŋ gama ird ird niŋ bada ma hetek

⁷Ningeb Holi Spirit beleŋ gaha yiriŋ:

“Haŋka gayen Al Kuruŋyen mere nurde haŋ kenem ⁸tonantıŋ saŋiŋ ma irnayıŋ, irdeb meremiŋ nurde gama irde hinayıŋ.

Hakot deŋ Israel marte asetiŋ yago sawsawa po kuruŋ naŋa bana hinhanyabe

Al Kuruŋ tuŋaŋ urtek yeŋ tonaq sanjıŋ irde meremiŋ pel irde hinhan.

⁹Bana goŋ kuŋ heŋyabe dama 40 gayen asetiŋ yagobe mata tiŋeŋ turŋuŋ yaŋ wor po forok yirde hinhem goyen yeneŋ hinhan.

Gega tuŋaŋ nurde kurut nirde hinhan.

¹⁰Goke teŋbe yeŋ ge bene ar yiriŋ.

Irdeb, ‘Mel gabe hugiŋeŋ det hoyaq niŋ nurde ne niŋ ma nurde haŋ. Irdeb matane ma keneŋ bebak teŋ haŋ,’ yimirij.

¹¹Ningeb goke bene ar yekeb, ‘Mel gabe nere usaŋ heŋ heŋ gasuŋ yunmiriŋde gor epte ma waŋ usaŋ heŋ iqiŋ hinayıŋ,’ yen masi tareŋ po timiriŋ,” gwaha yiriŋ.

¹²Ningeb, kadne yago, bitiŋde Al Kuruŋ gwahader hitiŋ goyen harhoktiŋ untek dufay buluŋ kerde yeŋ ge dufaytiŋ tareŋ ird ird niŋ manaŋ bada henak geb, keŋkela po heŋ hinaj ko. ¹³Gwahade hitek yeŋbe naŋa nalu “Haŋka” ineq hityen gayenter gabe deŋ tumqaaŋ sanjıŋ heŋ heŋ ge hugiŋeŋ kadom faraŋ gurd teŋ hinayıŋ. Gogab mata buluŋ teŋ teŋ dufay gore epte ma buluŋ dirke tonantıŋ tareŋ henayıŋ. ¹⁴Irde meheŋde wor po Yesu Kristu niŋ dufayniniŋ tareŋ irtiriŋ goyen tubul ma teŋ sanjıŋ

po tanarde hitek. Kamde kamde nalu forok yiyyen gega, tarej po tanarde hitek. Gwaha titekbe Yesu Kristuya gabu hej Al Kuruŋyen metej tej gote iginer igiŋ wor po goyen yeŋya gale hej yawartek. ¹⁵Goke teŋbe Al Kuruŋyen asaŋde hayhay gahade dirtin:

“Haŋka gayen Al Kuruŋyen mere nurde haŋ kenem
asetiŋ yago belej tiyamiŋ gwahade goyen tonauŋtij tarej ma irde
meremiŋ nurde hinayiŋ,” yitiŋ. *Tikiŋ 95:7-8*

¹⁶Be, hakotbe ganuŋ mar belej Al Kuruŋyen mere nurde hinhan gega, pel irde hinhan? Gobe Mose belej Isip naŋare mat yade naŋa hoyanje yukuriŋ mar gore tej hinhan. ¹⁷Irdeb Al Kuruŋ belej dama 40 gayen ganuŋ mar bearar yirde hinhan? Go mar gobe sawsawa po kuruŋ naŋa bana goŋ heŋya mata buluŋ tej kamde erek namiŋ mar goyen yirde hinhan. ¹⁸Irdeb ganuŋ mar hitte wor po Al Kuruŋ belej bearar hende biŋa teŋbe, “Mel gobe epte ma nere usaŋ gasuŋde waŋ usaŋ hej igiŋ henayiŋ,” yiriŋ? Mere gobe meremiŋ ma gama irde hinhan mar goke yiriŋ. ¹⁹Niŋgeb go mar gobe Al Kuruŋ niŋ dufaymiŋ saŋiŋ ma irde hinhan geb, Al Kuruŋyen usaŋ gasuŋde hurkuŋ hurkuŋ niŋ utaŋ yirke ma kwamiŋ gobe nurde hityen gogo.

Al Kuruŋyen alya bereyabe usaŋ hej tarej henayiŋ

4 ¹Niŋgeb nej wor keŋkela hej hitek. Al Kuruŋ belej usaŋ gasuŋmiŋ nej ge tubul tej biŋa tiyyiŋ hi goyen nej wor moŋgo epte ma bana goŋ hurkuniŋ geb. ²Hakot asetiŋ yagobe nej belej Yesu niŋ yitiŋ mere igiŋ goyen tagalke nurde hityen gwahade goyen po, Al Kuruŋyen mere nurde hinhan. Goyenbe meremiŋ go nurde fudinde yeŋ dufaymiŋ tarej ma yiramiŋ geb, yeŋ hittebe miŋ miŋmoŋ iryiŋ. ³Niŋgeb nej dufayniniŋ yeŋ ge saŋiŋ irtiŋ mar po ga yende usaŋ gasuŋde igiŋ hurkutek. Al Kuruŋbe megeŋya naŋkiŋya det kuruŋ gayen yirdeb usaŋ gasuŋ wor gitik irde ep iryiŋ. Goyenbe yeŋ ge dufaymiŋ tarej ma irtiŋ mar goke Al Kuruŋ belej asaŋmiŋdeb, “Nebe bearar teŋbe, ‘Mel gobe epte ma wor po usaŋ gasuŋner hurkunaiŋ,’ yeŋ biŋa tihim,” yiriŋ. ⁴Munaŋ usaŋ hej hej gokeb Al Kuruŋyen asaŋ bana goŋ kurar kurabe gahade katiaŋ hi: “Al Kuruŋbe naŋa fay 6 gayen metej tej pasi wor po irde naŋa faymiŋ 7debe usaŋ hiriŋ,” yitiŋ hi. ⁵Goyenbe meremiŋ pel iramiŋ mar goke asaŋmiŋ bana mere hoyan kurabe gahade hi: “Mel gobe epte ma nere usaŋ gasuŋde hurkunaiŋ,” yitiŋ hi.

⁶Niŋgeb gwahade goyen po, Al Kuruŋyen usaŋ gasuŋbe igiŋ ala hurkunaiŋ yeŋ gitik irde ep irtiŋ hinhan gega, hakot Israel marbe Al Kuruŋyen mere goyen igiŋ ma nurde pel iramiŋ geb, tumŋaŋ ma usaŋ gasuŋmiŋde gor hurkamiŋ. ⁷Goyenbe naŋa nalu “Haŋka” ineŋ hanjyende niŋ alya bereya belej usaŋ gasuŋde hurkunaiŋ yeŋ dufaymiŋ kirtiŋ goyen goke kamebe Dewit inyiŋ. Munaj naŋa nalu “Haŋka” ineŋ

hanjyende niŋ alya bereya gobe gayenter niŋ alya bereya niŋ yitiŋ. Al Kuruj beleŋ Dewit inyiŋ gobe asaŋmiŋde gahade katiŋ hi:

“Haŋka gayen Al Kuruŋyen mere nurde haŋ kenem tonanṭiŋ tareŋ
ma irde meremiŋ nurde hinayiŋ,” yitiŋ. *Tikiŋ 95:7-8*

8 Be, usaŋ gasuŋ niŋ yeŋ hime gobe Kenan megeŋ Yosuwa beleŋ Israel mar yukuriŋ goke ma yeŋ hime. Mel gore Kenan megeŋde kuŋ fudinde wor po usaŋ hamiaŋ manhan usaŋ gasuŋ kuŋ kuŋ nalu hoyaq goke Al Kuruj beleŋ Dewit momoŋ ma irwoŋ. **9** Niŋgeb usaŋ nalu Sabat fudinde wor pobe Kenan naŋare kuŋ keperamiŋ gogo moŋ. Go nalu gobe Al Kuruŋyen alya beryamiaŋ niŋ teŋ kame forok yetek hin hin. **10** Niŋgeb Al Kuruj beleŋ meteŋmiaŋ pasi irde usaŋ hiriŋ gwahade goyen po, al kura Al Kuruŋyen usaŋ gasuŋde hurkunayiŋ marbe tumnaj usaŋ henayiŋ. **11** Niŋgeb neŋ tumnaj usaŋ gasuŋde gor hurkuŋ hurkuŋ niŋbe teŋniniŋ ilhal teŋ kurut wor po yeŋ hitek. Gogab Al Kuruŋyen mere pel irde hinhan mar gote mata ma gama irde hitek. Irdeb usaŋ gasuŋmiŋde hurkuŋ hurkuŋ niŋ soŋ ma hetek.

12 Be, Al Kuruŋyen merebe mali mere yara moŋ, tonjeŋ yaŋ wor po. Mere gobe fulęjare niŋ bidila kura misiŋ kurhan kurhan yaltiŋ gote misiŋ fołek wor po. Niŋgeb kiŋkiňininiŋ yago yawaŋ tur yirtiŋ tegniniŋ karkuwaaŋ goyen bidila gore walde, kiŋkiňininiŋ pateŋ naŋgiram kawan irde hi gwahade goyen po, mere gobe dufayya mataya bininiŋ bijde niŋ wor po goyen yade kawan yirde hiyen. Irdeb dufayniniŋya mataniniŋya igiŋ ma buluŋ goyen dikala dirde hiyen. **13** Det kura Al Kuruj diliŋde epte ma bana kunayiŋ. Dawet Al Kuruj beleŋ yiryiŋ gobe diliŋdebe kawan ala po haŋ. Niŋgeb mata teŋ hityen kuruŋ goyen uŋkureŋ muŋ kura yeŋ diliŋde epte ma bana kertek. Huwardeb mata teŋ hityen kuruŋ goyen tumnaj kawan po momoŋ irtek.

14 Goyenpoga Al Kuruj Urmiŋ Yesu, neŋ ge teŋ pris buda gote kuruŋmiŋ hiriŋ al gore Al Kuruŋyen gasuŋde gor heŋ faraŋ durde hi. Niŋgeb yeŋ ge dufayniniŋ saŋiŋ irde goke tagalde hityen goyen tubul ma po titek. **15** Nende pris buda gote kuruŋmiŋ megen gar hin hin yabe megen niŋ dufay buluŋ kurayen kurayen forok yeŋ lomlom dirde hanjen gwahade po, yeŋ wor lomlom irde hinhan. Goyenbe mata buluŋ muŋ kura ma tiyyiŋ. Niŋgeb yeŋbe neŋ beleŋ mata buluŋde kateŋ hityen beljerjebe damiaŋ goyen kerj kela nurde buniŋeŋ dirde hi. **16** Niŋgeb neŋbe Al Kuruj beleŋ gab buniŋeŋ dirde igiŋ igiŋ diryeŋ yeŋ hekkenurdebe yeŋ hitte kuŋ kuŋ niŋ kafura ma heŋ hitek. Irkeb yeŋ beleŋ buniŋeŋ dirde hiyeŋ. Gogab faraŋ niŋ nurtekeb yeŋ beleŋ buniŋeŋ nirde igiŋ igiŋ dirde faraŋ durde hiyeŋ.

5 **1** Be, pris buda gote kuruŋmiŋ heŋ hanjen kuruŋ gobe Al Kuruj beleŋ Israel mar niŋ teŋ pris buda bana goŋ niŋ al kura basiŋa yirde hikeb yeŋ ge meteŋ teŋ hanjen. Meteŋ gobe yeŋ beleŋ ga tonan

heŋ Al Kurunyen ya balem bana hurkuŋ Al Kuruŋ hitte det galak irde, almet mata buluŋ halde halde niŋ dapŋa gasa yirde Al Kuruŋ niŋ kumga teŋ haŋyen. ² Pris buda gote kuruŋmiŋ wor megen niŋ al, mata buluŋde iŋiŋ kattek ala po haŋ geb, buluŋ tihit yeŋ ma nurdeya mata buluŋ teŋ haŋ mar goyen yeŋ beleŋ kwep kwep ma yirde bekkenje mire yirtek po hinayiŋ. ³ Goke teŋbe al hoyanđe mata buluŋ halde halde niŋ po ma Al Kuruŋ dapŋa kumga teŋ galak irde haŋyen. Yingeŋde mata buluŋ niŋ manaj nurde gwaha teŋ haŋyen.

⁴ Be, al kura deŋne yaŋ hewe yeŋ epte ma pris buda gote kuruŋmiŋ hiyyen. Yeŋbe Al Kuruŋ beleŋ Aron basiŋa iryiŋ gwahade goyen po irke gab pris buda gote kuruŋmiŋ hiyyen. ⁵ Niŋgeb Yesu Kristu wor yiŋgeŋ deŋne turluŋ yaŋ hewe yeŋ pris buda gote kuruŋmiŋ ma hiriŋ. Gwahade yarabe yeŋ ge amaneŋ nurde, “Gebe Urne wor po haha. Irke haŋkabe nebe Adoge wor po hihim,” yiriŋ al Al Kuruŋ goreb pris buda gote kuruŋmiŋ iryiŋ. ⁶ Irdeb meremiŋ kurar kurabe, “Gebe Melkisedekyen miŋde niŋ al heŋbe hugiŋeŋ pris hayiŋ,” inyiŋ.

⁷ Be, Yesube gwahade geb, megen gar hinhinyabe alya bereya niŋ buniŋeŋ nurde eseŋ heŋya Al Kuruŋ gusuŋaŋ irde hinhin. Yeŋbe Al Kuruŋ palap irde meremiŋ gama irde hinhin geb, gusuŋaŋmiŋ goyen wol hiriŋ. Al Kuruŋbe Yesu go kamde kamde mata fole irtek tareŋ iŋiŋ untek hinhin.

⁸ Be, Yesube Al Kuruŋ Urmiŋ gega, kanduk kurayen kurayen yeneŋ hinhinde gor matbe Naniŋde mere nurde gama ird ird matabe gahade yeŋ bebak tiyyiŋ. ⁹ Gwaha matbe Naniŋde mere gama ird ird mata goyen kura muŋ soŋ ma hiriŋ. Keŋkela wor po gama iryiŋ. Niŋgeb alya bereya meremiŋ gama irde haŋ mar goyen tumlaŋ yumulgaŋ tike Al Kurunya hugiŋeŋ hinayiŋ gote miŋ al hiriŋ. ¹⁰ Irkeb Al Kuruŋ beleŋ Melkisedekyen miŋde niŋ al irdeb pris buda gote kuruŋmiŋ iryiŋ.

Dufaytiŋe diriŋ kalak yara ma henayiŋ

¹¹ Be, Yesu beleŋ Melkisedekyen miŋde niŋ al heŋ pris buda gote kuruŋmiŋ hiriŋ goke momoŋ dirtek mere gobe budam po haŋ. Goyenbe deŋbe aran ma bebak teŋ haŋ geb, mere dird dird gobe meteŋeŋ wor po.

¹² Deŋbe Yesu niŋ dufaytiŋ tareŋ iramiŋ, irde dama ulyaŋde kutiŋ geb, gaha naŋabe al hoyanŋ saba yird yird mar hewoŋ. Goyenbe Al Kurunyen mere tiŋeŋya nuramiŋ go gwahade po, al beleŋ po ga saba dirtek haŋ. Niŋgeb deŋbe diriŋ kalak mamu po nene biŋe saŋiŋ ma nene haŋyen go gwahade yara haŋ. ¹³ Al gwahade kura saba tiŋeŋya nuramiŋ goyen po nurde haŋ marbe diriŋ besare niŋ mamu po nene haŋ go gwahade goyen. Niŋgeb mata damiŋbe Al Kuruŋ diliŋde huwak goyen keŋkela ma bebak teŋ haŋyen. ¹⁴ Munaŋ Al Kuruŋ niŋ hekken nurde tareŋ po haŋ mar gote sababe al parguwakyen biŋe tareŋ go gwahade goyen. Niŋgeb

al gwahade gobe saba goyen nurde gama irde gab mata iginja buluŋya keŋkela yeneŋ bebak teŋ mata igin teŋ teŋ niŋ po kurut yeŋ hanjen.

6 ¹Niŋgeb meheŋde wor po deŋ tiŋeŋya Yesu Kristu niŋ saba dirke nuramiŋ goyenter po sopte mulgaŋ heŋ tebaŋ ma teŋ hitek. Gobe bada po heŋ Yesu gama ird ird matare parguwak heŋ heŋ saba goke po nurtek. Munaj saba tiŋeŋya nurtiriŋ goyenter po mulgaŋ hetekbe ya irniŋ yeŋ tola yimiytinje po heŋbe ya pasi ma irtek go gwahade goyen. Niŋgeb Al Kuruj tubul teŋ gisaw kutek mata buluŋ goyen yubul teŋ Al Kuruj niŋ bitiŋ mulgaŋ heŋ heŋ mataya Al Kuruj niŋ dufayniniŋ saŋiŋ ird ird mataya gote sabare po ma hitek. ²Irde baptais teŋ teŋ mata, al hende hanniniŋ yerde Al Kuruj gusuaŋ ird ird mata, al kamtiŋ kame huward huward gote sabayabe nalu funanje al tumjaŋ merere huwarnayiŋ gote sababe Yesuyen alya bereya gayamuŋ ga gergeŋ haŋ mar gote saba geb, saba goyenter po ma hitek. ³Al Kuruj beleŋ igin yeŋ nurdeb faraŋ durkeb dirinje saba go yubul teŋbe tareŋ dird dird saba goyenter kutek.

⁴⁻⁶Munaj al kura Al Kuruj beleŋ dufaymiŋ wuk irtiŋ gega, Al Kuruj harhok unyeŋ al gobe Al Kuruj Urmiŋ goyen pel irde al hoyaj diliŋ mar sukal irde sopte kuruse hende mayke kamyen go gwahade goyen. Niŋgeb al gwahade gobe kame epte ma mata buluŋ go tubul teŋ Al Kuruj hitte biŋ mulgaŋ hiyyen. Niŋgeb al kura Al Kurujyen tareŋ titiŋ, irde Holi Spirityen saŋinje mata teŋ teŋ manaj nertiŋ, irdeb Al Kurujyen merebe igin yeŋ biŋde mat keŋkela bebak titiŋ, irde Al Kuruj beleŋ alya bereyamiŋ doyaŋ ird ird gote tareŋ kame wayyeŋ go wor bikken kintiŋ al gore Al Kuruj harhok unyeŋbe epte ma mata buluŋ go tubul teŋ biŋ mulgaŋ hiyyen. ⁷Niŋgeb megeŋ kura kigariŋ kateŋ bida irke biŋe igin wor po forok yeke meteŋ miŋ al beleŋ yawaryen go gwahade goyen po, al kura Al Kuruj beleŋ det igin untiŋ gote igineŋ igin wor po forok yirke al gobe guram irde tareŋ iryen. ⁸Munaj megeŋ gobe yamuŋya det hirwanjen yaŋ po forok yiryeŋbe megeŋ igin moŋ geb, megeŋ gote miŋ al beleŋ karan urde yasun ma tiyyen gwahade goyen po, al gwahade goyen wor Al Kuruj beleŋ buluŋ iryen.

⁹Be, kadniniŋ yago, gwaha mat hayhay dirde hite gabe deŋ goyen mata goyenter ma kunaiŋ yeŋ nurde henja ga dineŋ hite. Deŋbe Al Kuruj beleŋ dumulgaŋ titiŋ haŋ geb, kamebe hugiŋen dawartek beleŋ po haŋ. ¹⁰Fudinde, Al Kurujbe al kura po igin yirde kurabe buluŋ yirde ma yirde hiyen. Yeŋbe deŋ beleŋ yeŋ ge meteŋ kuruŋ po teŋ haŋ goke biŋ sir ma yeŋ hiyen. Irde yeŋ ge amaneŋ nurdeb alya bereyamiŋ faraŋ yurd yurd niŋ bada ma heŋ faraŋ po yurde haŋ goke wor biŋ sir ma yeŋ hiyen. ¹¹Niŋgeb deŋ kuruŋ goyen kame Al Kurujyen det igin yawartek yeŋ doyaŋ heŋ haŋ goyen fudinde yawartek yeŋ megen gar henja kadtin faraŋ yurd niŋ hugiŋen kurut yeŋ hinaiŋ yeŋ nurde hite. ¹²Irde

asetiŋ yago kura beleŋ mata teŋ hinhan goyen deŋ wor gwahade po teŋ hiwoŋ yeŋ nurde hite. Mel gobe Al Kuruj beleŋ kame detmiŋ duney yeŋ biŋa titiŋ goke hekkeŋ nurde tetewoŋ po yeŋ doyaŋ heŋ heŋ niŋ piŋeŋ ma heŋ hinhan. Niŋgeb deŋ wor gwaha teŋ teŋ niŋ piŋeŋ ma heŋ hinayiŋ.

Al Kuruj beleŋ biŋa tiyyiŋ goke hekkeŋ nurtek

¹³ Be, asetiŋ kura mata gwaha tiyyiŋ albe Abraham. Al Kuruj beleŋ Abraham hitte biŋa tiyyiŋyabe al kura yeŋ folek kura hike deŋe urde biŋa titek moŋ geb, yiŋgeŋ deŋe urde biŋa tiyyiŋ. ¹⁴ Biŋa teŋyabe, “Fudinde wor po guram girde sanjŋ gireŋ. Niŋgeb foŋeŋge yago budam forok yeŋ hinayiŋ,” inyiŋ. ¹⁵ Irkeb Abraham go mere gote igineŋ niŋ doyaŋ heŋ heŋ ge piŋeŋ ma heŋ doyaŋ po heŋ hinhan. Irdeb kuŋ kuŋ kame gabe Al Kuruj beleŋ inyiŋ gwahade po forok yiriŋ.

¹⁶ Be, albe kandukmiŋ kura pasi irniŋ yeŋbe al hoyaq kura yeŋ folek goyen deŋe urde biŋa teŋ haŋyen. Irkeb kanduk goke kadom mohoŋde teŋ hinayiŋ gobe gogo po hubu hiyyen. ¹⁷ Niŋgeb Al Kuruj wor yiŋgeŋ deŋe urde biŋa teŋ hinhan. Gogab Al Kuruj beleŋ yeŋ ge teŋ biŋa tiyyiŋ mar gore Al Kurujbe dufaymiŋ hoyaq ma irde hiyen goyen yeŋ beleŋ nurwoŋ yeŋbe gogo yiŋgeŋ deŋe urde biŋa teŋ hinhan.

¹⁸ Niŋgeb biŋa kura tareŋ po ire yeŋbe yiŋgeŋ deŋe urde teŋ hiyen. Biŋa teŋ teŋ mata irawa Al Kuruj beleŋ titiŋ gobe usi moŋ geb, sorkok ma hiyyen. Niŋgeb Al Kuruj beleŋ detmiŋ igiŋ dunyeŋ yeŋ nurde goke doyaŋ hiniŋ yeŋ mata buluŋde mat busaharde Al Kuruj hitte watŋ mar neŋ gayenbe biŋa tiyyiŋ gore faraq durde tareŋ diryen.

¹⁹ Niŋgeb Al Kuruj beleŋ gwaha direŋ yeŋ biŋa tiyyiŋ goke hekkeŋ nurde doyaŋ heŋ heŋ gobe aŋga temeyke hakwa tanarke uŋkureŋde po hiyeŋ go gwahade, heŋ heŋniniŋ wor saŋiŋ po hiteke det kura beleŋ buluŋ dirtek ma hite. Al Kuruj beleŋ gwahade diryen gobe Yesu hitte mat gwaha diryen yeŋ nurde neŋbe Yesu niŋ po nurde hite. Yeŋ beleŋbe Al Kurujyen ya balem bana gasuŋ himam wor po amil tolok gore po pet titiŋ goyen fole irde Al Kuruj diliŋ mar hurkuriŋ. ²⁰ Yeŋbe neŋ ge teŋ bikkeŋ bana goŋ yeŋ wa hurkuriŋ. Irdeb Melkisedekyen minde niŋ al heŋbe pris buda gote kurujmiŋ heŋ hugiŋeŋ meteŋ teŋ hi.

Pris buda gote kurujmiŋ Melkisedek

7 ¹ Be, Melkisedek gobe Salem taun kuruj goyenter niŋ doyaŋ al kuruj. Irdeb yeŋbe Al Kuruj tareŋmiŋ hende wor po goyen dolon ird ird mata doyaŋ al. Yeŋbe hakot Abraham beleŋ fulenjare kuŋ naŋa hoyaqde niŋ doyaŋ mar karkuwaŋ gasa yirke busaharkeb detmiŋ yade mulgaŋ heŋ wakeb guram irde tareŋ iryiŋ. ² Irkeb Abraham beleŋ fulenjare kuŋ dawet yawaryiŋ kuruj goyen pota yirde buda 10 yirdeb

buda uŋkureŋbe yeŋ unyiŋ. Deŋe Melkisedek gote miŋbe “Mata huwak teŋ teŋ doyaŋ al kuruŋ.” Munaŋ deŋem kura “Salem niŋ doyaŋ al kuruŋ” gote miŋbe “Al biŋ yisikamde kamdere niŋ doyaŋ al kuruŋ.” ³ Al gote miliŋya naniŋyabe gogo yeŋ ma po nurde hite. Irde asem yago miŋ gwaha mat kura watin, irde kawaŋ hiriŋ naluya kamyiŋ naluya wor bebakken moŋ. Yeŋbe Al Kuruŋ Urmiaŋ yara, hugiŋeŋ Al Kuruŋ doloŋ ird ird mata doyaŋ al hitiŋ.

⁴Ninjeb al gobe al dahade wor po yeŋ dufay henayiŋ. Yeŋbe al deŋem turjuŋ yaŋ wor po geb, asetiŋ Abraham deŋ beleŋ deŋem yaŋ ineq hanjen gore wor fulenjare kuŋ dawet yawaryiŋ goyen yawaŋ pota irde buda 10 yirde buda uŋkureŋbe yeŋ unyiŋ. ⁵Gayenterbe Moseyen sabare yitiŋ gwahade po al dawetmiŋ yadeb buda 10 yirdeb buda uŋkureŋbe Liwai miŋde niŋ mar pris hitiŋ goyen yuneŋ hanjen. Liwai marbe Israel mar bana goŋ niŋ po gega, Israel mar bana goŋ hoyarbe Moseyen sabare yitiŋ goyen po gama irde detmiŋ goyen buda 10 yirde buda uŋkureŋbe yeŋ yuneŋ hanjen. ⁶Goyenpoga Melkisedekbe Liwai miŋde niŋ al moŋ gega, Abraham beleŋ detmiŋ buda 10 yirde buda uŋkureŋbe unyiŋ. Irkeb Al Kuruŋ beleŋ yeŋ hitte biŋa tiyyiŋ al Abraham goyen Melkisedek beleŋ guram irde saŋiŋ iryiŋ. ⁷Ninjeb al kura tareŋ miŋyaŋ beleŋbe al hoyar tareŋmiŋ bande goyen guram yirde saŋiŋ yirde hanjen gobe nurde haŋ gogo.

⁸Liwai mar pris hitiŋ gobe al po geb kamnayiŋ gega, Israel mar beleŋ detmiŋ pota irde buda uŋkureŋ yuneŋ hanjen. Goyenpoga Al Kuruŋyen asaŋde Melkisedekbe kamyiŋ moŋ yitiŋ al goyen Abraham beleŋ detmiŋ pota irde buda uŋkureŋ unyiŋ. Ninjeb Melkisedekbe Liwai mar pris hitiŋ gote folet. ⁹⁻¹⁰Irde hakotbe Liwai mar ma forok yekeya Melkisedek beleŋ Liwai mar gote asem Abraham kinyiŋ. Goya goyenbe Abraham beleŋ detmiŋ buda 10 yirde buda uŋkureŋbe Melkisedek unyiŋ. Ninjeb Abraham beleŋ go tiyyiŋ gobe asem weŋ Liwai mar beleŋ Melkisedek uniŋ yara hiriŋ.

¹¹Be, bikkeŋ Israel marbe Moseyen saba tamiŋ. Irde Moseyen sabarebe Liwai mar beleŋ pris meteŋ teŋ hinayiŋ yitiŋ. Goyenbe go meteŋ teŋ hinhan gore alya bereyat mata buluŋ halde pasi ma irde hinhan. Halde pasi irde hinhan manhan Al Kuruŋ beleŋ Liwai marte foŋeŋ kura Aronyen miŋde niŋ al po meteŋ goyen unwoŋ. Gega gwahade moŋ geb, al miŋ hoyar Melkisedekyen miŋde niŋ al gore waŋ pris meteŋ tiyyeŋ yeŋ nurde hinhan.

¹²⁻¹⁴Be, pris hoyar wayyeŋ goke yeŋ hityen al gobe Liwai mar al moŋ. Al gote miŋde niŋ marbe Al Kuruŋyen ya balem bana altare heŋ Al Kuruŋ doloŋ ird ird mata go ma teŋ hanjen. Gobe Doyaŋ Al Kuruŋniŋbe Yudayen miŋde mat wayyiŋ goke yeŋ hime. Gega Mosebe pris meteŋbe Yudayen miŋde niŋ al beleŋ teŋ hinayiŋ yeŋ ma tagalde

hinhin. Goyenbe Liwai mar al moj Yesu gore waj pris meteŋ goyen tekeb Moseyen saba bikkek gote gasuŋ manaj saba gergej beleŋ tiriŋ.

Pris gergejbe pris bikkek gote folet

¹⁵ Be, saba gergej gore Moseyen saba bikkek gote gasuŋ teŋ teŋ gote miŋbe pris hoyaj kura Melkisedek yara gore forok yekeb keŋkela wor po kawan forok yiriŋ. ¹⁶ Al gore pris hiriŋ gobe Israel marte asemde saba bikkek bana goŋ yitiŋ go ma gama iryiŋ. Gwaha irtijeŋbe hugiŋeŋ heŋ heŋ gote tareŋde pris hiriŋ. Hugiŋeŋ heŋ heŋ gobe epte ma det kura beleŋ buluŋ irtek hi. ¹⁷ Niŋgeb pris hiriŋ al goke teŋbe Al Kuruŋyen asaŋde gahade katiaŋ hi:

“Gebe Melkisedekyen miŋde niŋ al heŋ hugiŋeŋ pris hayiŋ,” yitiŋ.

Tikiŋ 110:4

¹⁸ Niŋgeb gwahade goyen po, saba bikkek gore gwaha gwaha tinayiŋ yitiŋ gobe tareŋ miŋmoj, irde gore faraŋ durtek epte moj geb, Al Kuruŋ beleŋ saba bikkek goyen teŋ siŋak beleŋ kiryiŋ. ¹⁹ Fudinde, Moseyen saba goreb epte ma det kura Al Kuruŋ diliŋde wukkek iryeŋ. Niŋgeb Al Kuruŋ beleŋ saba gergej igiŋ wor po, Moseyen saba bikkek gote folet goyen dunyij. Niŋgeb neŋbe saba gergej goyen gama irde Al Kuruŋ bindere igiŋ kutek.

²⁰ Yesu Kristu pris meteŋ unyiŋ gobe bikkeŋ Al Kuruŋ beleŋ yiŋgeŋ deŋe urde biŋa tiyyiŋ go po gama irde pris iryiŋ. Goyenbe pris hoyaj gokeb biŋa kura ma tiyyiŋ. ²¹ Yesu beleŋ pris hiriŋ goke muŋ po Al Kuruŋ beleŋ asaŋmiŋde gaha yiriŋ:

“Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ biŋa teŋbe, ‘Gebe hugiŋeŋ pris hayiŋ,’ inyiŋ.

Irdeb meremij goyen tubul ma tiyyen,” yiriŋ.

Tikiŋ 110:4

²² Niŋgeb Al Kuruŋ beleŋ yiŋgeŋ deŋe urde biŋa tiyyiŋ goke teŋbe Yesu goyen Al Kuruŋ beleŋ alya bereyamiŋ hitte biŋa gergej tiyyiŋ gote igineŋ fudinde wor po forok irtek al iryiŋ. Al Kuruŋ beleŋ biŋa gergej tiyyiŋ gobe biŋa bikkek gote folet wor po.

²³ Be, Liwai marbe pris meteŋ go teŋ hinhan gega, yeŋbe al geb kamde kuŋ hinhan. Irkeb Liwai mar hoyaj beleŋ meteŋ goyen teŋ hinhan.

²⁴ Gega Yesube gwahader hiyeŋ al geb, pris meteŋ tiyyiŋ gobe gwahader po teŋ hiyeŋ. ²⁵ Yesube gwahade geb, Al Kuruŋya hugiŋeŋ haryen. Irde alya bereya faraŋ yuri yeŋ gusuraj irde hiyen, irdeb kame wor gwahade po teŋ hiyeŋ. Niŋgeb yeŋ beleŋ Al Kuruŋ hitte kuŋ kuŋ beleŋ kerd yunke yeŋ hitte kuŋ haŋ mar goyen tumjaŋ yade hiyen.

²⁶ Yesu gobe Al Kuruŋ diliŋde wukkeŋ wor po uliŋde merem moj, irde mata buluŋ miŋmoj. Al Kuruŋ beleŋ yeŋya mata buluŋ maryabe hoyaj muŋ wor po iryiŋ. Irdeb Al Kuruŋ hire gorbe dejenem yaŋ kuruŋ wor po iryiŋ. Niŋgeb neŋbe pris buda gote kuruŋmiŋ gwahade gore faraŋ durwoŋ yeŋ nurde hite.

²⁷Liwai mar pris meteŋ teŋ haŋ mar gote karkuwaŋmiŋ gobe yingenjde mata buluŋ niŋ wa gise haŋka Al Kuruŋ galak irniŋ yeŋ dapŋa gasa yirde kumga teŋ haŋyen. Gwaha teŋ gab al hoyanđe mata buluŋ niŋ wor gwaha po teŋ haŋyen. Goyenbe Yesube alya bereya megen haŋ kuruŋ gote mata buluŋ niŋ teŋ yiŋgeŋ Al Kuruŋ galak irhem yeŋ wawuŋ uŋkureŋ gogo po kuruse hende kamyiŋ. Irde sopte gwaha ma tiyyen.

²⁸Be, Moseyen saba gama irde pris buda gote karkuwaŋmiŋ heŋ haŋyen mar gobe mata buluŋ miŋyaŋ. Goyenpoga Al Kuruŋ beleŋ yiŋgeŋ deňe urde biňa tiyyiŋ goyen gama irde pris hiriŋ al Al Kuruŋ Urmiŋ gobe keŋkela wor po pris meteŋ goyen teŋ pasi iryiŋ.

Yesube pris buda gote kuruŋmiŋ

8 ¹Be, mere gwahade teŋ hite gote miŋ wor pobe gahade: neŋbe pris buda gote kuruŋmiŋ goyenniniŋ yaŋ hite. Yeŋbe Al Kuruŋ sanjiŋmiŋ hende wor po hitte hurkuriŋ, irde Doyaŋ Al Kuruŋ heŋ ketalmiŋde hi.

²Irde gorbe gasuŋ himamde hurkuŋ Al Kuruŋ dolon ird ird mata doyaŋ irde hi. Gor niŋ gasuŋ himam fudinde wor po gobe Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ po ga irtiŋ, megen gar niŋ mar beleŋ ma irtiŋ.

³Be, megen niŋ pris buda gote karkuwaŋmiŋbe Al Kuruŋ det galak irde dapŋa gasa yirde kumga teŋ dolon ird ird meteŋ niŋ basiŋa yirde meteŋ goyen yuneŋ haŋyen. Niŋgeb nende pris buda gote kuruŋmiŋ Yesu wor det kura Al Kuruŋ galak irtek go miŋyaŋ po hiyeŋ. ⁴Munaŋ megen garbe pris beleŋ Moseyen sabare yitiŋ go po gama irde det Al Kuruŋ galak irde haŋyen. Niŋgeb Yesu megen gar hi manhan pris ma hewoŋ.

⁵Goyenbe megen gar niŋ prisbe Al Kurunyen ya balem megen hi bana goŋ hurkuŋbe Al Kuruŋ dolon irde haŋyen. Ya balem megen hi gobe ya balem fudinde wor po Al Kurunyen gasuŋde hi gote tuŋaŋeŋ po. Niŋgeb Mose beleŋ Al Kuruŋ dolon ird ird niŋ sel ya ireŋ tike Al Kuruŋ beleŋ, “Dugure gor geja heŋbe ya balem gikala girmiŋ goyen keŋkela po nurdeb go po gama irde sel ya goyen irayiŋ,” ineŋ bebak iryiŋ. ⁶Goyenpoga Yesube meteŋ igiŋ hoyaj wor po goyen tiriŋ. Meteŋmiŋbe megen niŋ pris beleŋ saba bikkek gama irde meteŋ teŋ haŋyen gote fołek wor po. Yesube alya bereyamiŋ ge teŋ Al Kuruŋ hitte kuŋbe Al Kuruŋ beleŋ biňa gergeŋ titiŋ goyen tareŋ po irde gote igineŋ forok irde hi. Al Kuruŋ beleŋ biňa gergeŋ titiŋ gote igineŋbe kuruŋ, munaŋ biňa titiŋ bikkek gote igineŋbe kuruŋ moŋ. Niŋgeb Yesuyen meteŋbe gogo megen niŋ prisyen meteŋ fołek wor po.

⁷Be, Al Kuruŋ beleŋ hakot biňa tiyyiŋ goyen keŋkelak wor po manhan sopte biňa gergeŋ ma tiwoŋ.

⁸Gega biňa tiyyiŋ bikkek goyen al beleŋ keŋkela ma gama irde hikeb Al Kuruŋ beleŋ yeneŋbe gaha yiriŋ:

“Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ gaha yiriŋ:

- ‘Nurnaŋ ko! Nalu kura forok yiyyen.
 Goya goyenbe Israel marya Yuda marya hitte biŋa gergeŋ tiyeŋ.
9 Biŋa gergeŋ tiyeŋ gobe bikkeŋ asem yago Isip naŋare mat yukuŋ
 hinhem goyenter yeŋ hitte biŋa timiriŋ go gwahade moŋ.
 Go mar gobe biŋa teŋya yinmiriŋ goyen ma gama irde hinhan geb,
 ne wor yeneŋ wasak teŋ harhokne yunmiriŋ,’ gwaha yiriŋ.
10 Irde Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ sopte yiriŋ.
 ‘Kame kurabe Israel mar hitte biŋa teŋbe gaha yireŋ:
 Dufaymiŋde sabane kerde biŋde kayerŋ.
 Irdeb nebe yende Al Kuruŋ heweŋ, irke yeŋbe nere alya bereya
 henayiŋ.
11 Irdeb al deŋem yanja deŋem moŋya goyen tumjaŋ ne niŋ nurde
 hinayiŋ.
 Niŋgeb kadomya tayŋeŋ yagoya kura goyen Doyaŋ Al Kuruŋ nurd
 unnaŋ yeŋ saba yirtek ma hinayiŋ.
12 Nebe mata buluŋmiŋ halde yuneŋ.
 Irdeb sopte mata buluŋmiŋ ge ma po nureŋ, “gwaha yiriŋ.”

Yeremaia 31:31-34

13 Be, Al Kuruŋ beleŋ mere gwahade kuruŋ tiyyiŋ gobe “biŋa gergeŋ”
 inyiŋ. Irkeb hakot biŋa tiyyiŋ gobe buluŋ hiriŋ. Niŋgeb biŋa bikkek gobe
 heŋ ga moŋ bana kuyen.

Biŋa bikkekde niŋ mata

9 ¹Be, Al Kuruŋ beleŋ hakot Israel marte asem yagot diliŋde biŋa
 kuruŋ tiyyiŋ go banabe Al Kuruŋ doloŋ ird ird mata niŋ yitiŋ. Irde
 Al Kuruŋen ya balem al beleŋ irtiŋ goke manaj yitiŋ. ²Al Kuruŋen
 ya balem gobe sel po irtiŋ. Ya bana goŋ gasuŋ kurhan meheŋ beleŋbe
 hulsi go hende yerde yusuŋ yurde hanjen kutumya altaya kura gor
 hinaryum. Irkeb gise haŋka alta go hende beret yerde hinhan. Det
 go hinhan gasuŋ gobe “Gasuŋ Himam” ineŋ hanjen. ³Irde gasuŋ go
 harhokdebe “Gasuŋ Himam Wor Po,” ineŋ hanjen goyen hinhan. Gasuŋ
 iraw go kahaltebe amil tolok wor po gore gasuŋ iraw goyen kahalte giŋ
 yitiŋ hinhan. ⁴Gasuŋ Himam Wor Po bana goŋbe det gahade hinhan: det
 hamiaŋ kusamuŋ Al Kuruŋ niŋ kumga teŋ uneŋ uneŋ gasuŋ alta gol hora
 beleŋ po irtiŋyabe Biŋa Teŋ Teŋ Bokisya.^a Bokis go wor gol hora parwek
 halgayiŋ wor po irde gore po aw urtiŋ goyen hinhan. Bokis go biŋ banabe
 hora beleŋ kuwe dirŋeŋ irtiŋ go biŋdebe biŋe kura “mana” ineŋ hanjen
 goyen goŋ hinhan. Irde Aronyen genuŋ sopte ituŋ hitiŋ goyabe hora

^a 9:4 Gol alta det hamiaŋ miŋyaŋ kumga teŋ teŋ gasuŋ gobe amil Gasuŋ Himam Wor Po
 bana hurkuŋ hurkuŋ bindere wor po hinhan geb, gobe Gasuŋ Himam Wor Po biŋde hi yeŋ
 nurde hinhan.

parwek irawaya Al Kuruj beleq sabamiq kaq Mose unyiq goyen Bokis biyde goq hinhan.

⁵ Al Kuruŋyen miyoq dejen Serubim yiner haŋyen gote toner irawabe Bokis gote awmiq hende heq tareq yiqaq hitiq binaryum. Serubim gobe Al Kuruj dejen turŋuq yaq wor po goyen kawan ird ird miyoŋmiq. Goyenbe haŋkab det kuruj goke keŋkela ma momoq direq.

⁶ Be, ya bana goq niq dawet kuruj gob gwahade po gasuŋeŋyaq yirtiq hikeb pris beleq gasuŋ himam meheŋde niq bana goq gise haŋka hurkuq Al Kuruj dolq ird ird mata teq hinhan. ⁷Gega damam damam wawuŋ uŋkureŋde po pris buda gote kuruiŋmiq po ga gasuŋ himam wor po bana goq hurkuq hinhan. Goyenbe mali mali ma hurkuq hinhan. Yingeŋde mata buluŋya al hoyaq beleq ma nurde heŋya mata buluŋ titiq goyen halde yunwoq yeq dapja dari goyen teq gasuŋ himam wor po biyde goq hurkuq hinhan.

⁸Pris beleq gwaha teq hinhan gobe gasuŋ himam meheŋde niq goyen miŋmon manhan Gasuŋ Himam Wor Pore hurkuq hurkuq beleq kawan forok yewoq yeq Holi Spirit beleq dikala dirde hi. ⁹Gasuŋ himam meheŋde niq gobe gayenter niq mata gote tuŋaŋeŋ. Pris beleq Al Kuruj dolq ird ird mata gama irde det galak irde dapja gasa yirde kumga teq hinhan gega, mata teq hinhan kuruj gore mel gote biq goyen Al Kuruj diliŋde wukkeq ma yirde hinhan. ¹⁰Al Kuruj dolq ird ird mata bikkek gwaha teq hinhan marbe biŋgeya dapŋaya irde feya damiŋbe iqiŋ netek munaŋ damiŋbe epte ma netek gote saba gama irde hinhan. Irde yinjeŋ uliŋ sope yird yird mata kurayen kurayen po teq hinhan. Al Kuruj beleq nalu kiriyiq goyen ma forok yeq hikeyabe mata goyen po teq hinhan. Gega mata gobe biq wuk irde irde niq moq, uliŋ sope irde irde niq po teq hinhan.

Yesu Kristuyen dari

¹¹Goyenbe Yesu Kristube mata iqiŋ bikkeq forok yitiq gar haŋ gote pris buda gote kuruiŋmiq heq wayyiq. Irdeb gasuŋ himam fudinde wor po wukkek al beleq ma irtiq bana goq hurkuriq. Gasuŋ himam gote tareŋmiŋbe hoyaq, megen hi gwahade moq, gote folek wor po. Gasuŋ himam gobe megen gar ma hi. ¹²Be, yeŋbe neq ge teq Al Kuruj hiyende gor gasuŋ himam goyen bana hurkuriq. Goyenbe wawuŋ uŋkureŋde po hurkuriq. Irde hurke yeŋya memeya bulmakaw dirŋenyat dari ma yade hurkuriq. Gwahade yarabe dumulgaq teq hugiŋeŋ Al Kuruŋyen alya bereya dire yeq darim wok irde kuruse hende kamyiq. Niŋgeb mata gwahade tiyyiq goke Gasuŋ Himam Wor Po bana darim teq hurkuriq yihim gago.

¹³Munaŋ Al Kuruj beleq alyen mata buluŋ halde yunwoq yeŋbe pris beleq memeya bulmakawyat dariya, irde bulmakaw bere foŋeq kumga

tike wor yitiq tupimiq goyen yade al heren yutiriq teq hinhan. Irke goreb ulinde wukkek yirde hinhan. ¹⁴Gega Yesu Kristuyen dariibe dapja dari gote solek. Yejbe mata buluq muq kuram moq. Ningeb Holi Spirit hugiyeq hitiq gote saqijdebe yiyeq Al Kuruj galak irhem yeq kamyiq. Ningeb darimiq gore ulniniq sijqare ga po ma wuk iryiq. Ulniniya bininiya goyen tumqaj halde wuk diryiq. Gwahade ningeb Al Kuruj tubul teq gisaw kutek mata buluqbe yubul po titek. Gogab Al Kuruj gwahader hitiq go po gama irde yeq ge po meteq teq hitek. ¹⁵Goke teqbe Yesu Kristube alya bereyamiq ge teq Al Kuruj hitte kuq Al Kuruj beleq biqa gergeq titiq goyen tareq irde gote igineq forok ird ird al hirij. Yejbe alya bereya Al Kuruj beleq haqkapaq biqa tiyyiq goyen bana heq mata buluq teq hinhan goyen halde yunhem yeq kamyiq. Gwahade geb alya bereya Al Kuruj beleq basiq yirde hoy yiryiq marbe Al Kuruj beleq yuneq yeq biqa tiyyiq detmiq goyen yunyeq. Irkeb Al Kurujya hugiyeq hinayiq.

¹⁶⁻¹⁷Be, al kura kameq yeq nurdeyab diriymiqmin hitte kammeke gab gwaha gwaha tinayiq yunyeq. Goyenbe mere tiyyeq gobe kamke po gab dirjeq weq beleq mere go gama irnayiq. Ningeb al kura kameq yeqya mere titiq gobe al go kamke gab meremiq goyen pel ma irde yeq yiyyeq go po gama irnayiq. ¹⁸Gwahade goyen po bikken Al Kuruj beleq biqa tiyyiq goyen Israel mar beleq gama irnayiq yejbe al kamtiyeqbe Mose beleq dapja gasa yirke kamamiq gogo. ¹⁹Irdeb meheqde wor po Mose beleq asaqde Al Kurujyen saba katiq kuruj goyen al buda goyen kapyaq heq yunyiq. Irde gab bulmakaw foqeqya memeyat dari yade feya suluk yiryiq. Irdeb sipsip wuyneq bukkeq irtiq goya hisop he hanij yuwaljeq miyanq goyen yadeb dariya feya suluk irtiq bana goq uliq yiryiq. Irdeb Al Kurujyen mere katiq asaq go hende utiriq teq alya bereya ulinde wor gwaha po yirde tukuriq. ²⁰Dari go utiriq teq yuneq heqyabe, “Gabe saba deq beleq gama irnayiq yeq Al Kuruj beleq biqa tiyyiq goyen tareq ird ird dari geb,” yinyiq. ²¹Irdeb yiryiq gwahade po, ya balemya ya bana goq Al Kuruj doloq ird irdde niq dawetya goyen hereq wor utiriq teq tukuriq. ²²Moseyen sabareb det kura Al Kuruj diliinde wukkeq irtekbe dari beleq po gab wukkeq iryeq yitiq. Gwaha irtek detbe budam wor po. Ningeb dapja mayke dari wok yeke wor wor gab Al Kuruj beleq alya bereyati mata buluq halde yunyeq yitiq.

Yesu beleq mata buluqniniq halde duneq yeq darim wok irde kamyiq

²³Be, megen gar niq ya balemya det bana goq niqya kuruj gobe Al Kurujyen gasunjde gor niq tunjaqeq po. Ningeb dapja dari gore gab igiq halde wuk yiryeq gega, Al Kurujyen gasunjde niq ya balemya det bana goq niqya dapja dari gore epte ma halde wuk yiryeq. Dari kura dapja dari gote solek wor po gore gab epte halde wuk yiryeq. ²⁴Ningeb Yesu Kristu

belej darimiŋ wok irde kamyinj. Yenbe gasuŋ himam fudinde wor po gote turjanerj megen gar hi al belej irtiŋ bana goŋ ma hurkuriŋ. Gwahade yarabe Al Kuruj hitte hurkuriŋ. Niŋgeb hanika gayenbe neŋ faraj durd durd niŋ teŋbe Al Kuruj diliŋ mar hi. ²⁵Munaj megen niŋ pris buda gote kurujmiŋbe yingenđe dari moŋ, dapŋa dari goyen yade damam damam gasuŋ himam bana hurkun hiyen. Goyenbe Yesu Kristube yiŋgeŋ galak irde wawuŋ budam ma kamyinj. ²⁶Wawuŋ uŋkureŋ kamde alyen mata buluŋ halde pasi ma iryiŋ manhan Al Kuruj belej al yiryiŋde mat mata buluŋ halde halde niŋ teŋ megen gar wawuŋ budam forok yenbe uliŋ misiŋ kateŋ kamde tebaŋ teŋ hiwoŋ. Goyenbe gwaha ma tiyyiŋ. Gwaha titjerjbe mata buluŋ halde pasi ird ird niŋ Al Kuruj hitte yiŋgeŋ galak irde kameŋ yen nału funaŋ belej heŋ hi gayenter megen gar wawuŋ uŋkureŋ po forok yirinj.

²⁷Albe wawuŋ uŋkureŋ po kamnayiŋ, sopte ma kamnayiŋ. Goyenbe go kamereb merere huwarke Al Kuruj belej al igit ma buluŋ goyen pota yiryeŋ. ²⁸Niŋgeb gwahade po Yesu Kristu manaŋ al budam gote mata buluŋ yad siŋa yire yen wawuŋ uŋkureŋ yiŋgeŋ Al Kuruj galak irde kamyinj. Irdeb kame sopte wayyeŋ. Goyenbe goyenterbe alyen mata buluŋ halde halde niŋ ma wayyeŋ. Gwaha titjerjbe yen ge doyaŋ heŋ haŋ mar yumulgaŋ teŋ teŋ niŋ wayyeŋ.

Saba bikkek gama irde Al Kuruj galak irtek gobe miŋ miŋmoŋ

10 ¹Be, Moseyen sababe det igit kura kame wanayiŋ gote toneŋ po, det fudinde Al Kuruj hitte haŋ goyen moŋ. Niŋgeb sabamiŋ gama irde damam damam dapŋa gasa yirde Al Kuruj doloŋ ird ird mata goyen po teŋ tebaŋ teŋ hinayiŋ gega, mata goreb Al Kuruj doloŋ irniŋ yenbe yen hitte waŋ haŋ mar goyen epte ma mata buluŋmiŋ halde pasi iryenj. ²Gwahade moŋ kenem saba bikkek gama irde Al Kuruj galak irde haŋ mar gobe goyare po hugiŋeŋ mata buluŋ miŋmoŋ wukkeŋ hitiŋ geb, mata buluŋ tihit yen matamiŋ goke kandukneŋ ma nurwoŋ. Irdeb saba bikkek gama irde Al Kuruj galak ird ird mata goyen bada hewoŋ. ³⁻⁴Gega bulmakawyā memeyat dari belej alyen mata buluŋ epte ma halde yuntek. Niŋgeb dapŋa gasa yirde darim goyen teŋ al hereŋ utirij teŋ hanjen gobe mata buluŋmiŋ bebak yird yird meten po teŋ hi.

⁵Niŋgeb Yesu Kristu megen gar waŋbe Al Kuruj gaha inyiŋ:

“Gebe al belej ge niŋ teŋ dapŋa gasa yirde, det galak nirwoŋ yen ma nurde hinhan.

Niŋgeb metenje teŋ teŋ niŋ ne gago al nirariŋ.

⁶Gebe al belej dapŋa kumga teŋ galak girde,
kurab mata buluŋ halde niŋ galak girde hanjen goke
amajeŋ ma nurde hinhan.

⁷Irkeb ne belej, ‘Al Kuruj, ga nena! Asaŋde yitiŋ gwahade po
dufayge gama ire yen wayhem,’ ginmiriŋ,” yitiŋ hi. *Tikiŋ 40:6-8*

⁸ Yesube meheñde, “Gebe al belej ge niј tej dapŋa gasa yirde, det galak girde, dapŋa kumga tej galak girde, kurab mata buluŋ hal hal niј galak girwoŋ yej ma nurde hinhan. Gwaha gird gird niј amajeŋ ma nurde hinhan,” yiriŋ. Al Kuruŋ galak ird ird mata gwahade gobe Moseyen sabare yitiŋ gega, Al Kuruŋbe goke ma nurde hinhan. ⁹ Irdeb Yesu belej basaj heŋbe, “Al Kuruŋ, ga nena! Nebe dufayge gama ire yej wayhem,” yiriŋ ningeb, Yesube mere kame tiyyiŋ gwahade po mata gergeŋ forok ire yejbe meheñde galak mata bikkek niј yiriŋ gobe pel iryiŋ. ¹⁰ Yesu Kristube gwaha mat wawuŋ uŋkureŋde gog po yinjeŋ Al Kuruŋ galak iryiŋ. Irkeb gore po nejbe Al Kuruŋ diliŋde wukkeŋ hitiriŋ.

¹¹ Moseyen saba gama irde naŋkahalmiŋ naŋkahalmiŋ pris belej tumŋaŋ huwarde altare dapŋa gasa yirde Al Kuruŋ galak irde mata buluŋ halde halde metej tej tebaŋ po tej hanjen. Gega dapŋa darim gore mata buluŋ epte ma halde sija irtek hinhan. ¹² Goyenbe Yesube alyen mata buluŋ halde yunke goyare po hubu hiyyeŋ yej nurdeb wawuŋ uŋkureŋde yinjeŋ Al Kuruŋ galak irde kamyiŋ. Irdeb Al Kuruŋ hitte hurkuŋ hanij yase belej keperde Doyaŋ Al Kuruŋ hiriŋ. ¹³ Irdeb asogomiŋ yago yawaŋ kahaŋ mirjde yufurka tej tej nalu niј doyaŋ hej hi. ¹⁴ Yerjbe wawuŋ uŋkureŋde yinjeŋ tej Al Kuruŋ niј galak iryiŋ geb, alya bereyamiŋ goyen Al Kuruŋ diliŋde al wukkeŋ yirtiŋ mar goyen hugijeŋ buluŋmin kuram moŋ yiryiŋ.

¹⁵ Holi Spirit wor goke meheñde gaha yitiŋ Al Kurunyen asanje hi:

¹⁶ “Ne Doyaŋ Al Kuruŋ gareb gaha yej hime:

Kame nalu goyenter mel go hitte biŋa kuruŋ tejbe gaha yineŋ:

Nebe dufaymiŋ bana sabane keren, irde binde kayerŋ,” yitiŋ hi.

Yeremaia 31:33

¹⁷ Irde Holi Spirit gore sopte gaha yiriŋ:

“Nebe mata buluŋmiŋ halde yuneŋ.

Irdeb sopte mata buluŋmiŋ ge ma po nureŋ,” gwaha yitiŋ.

Yeremaia 31:34

¹⁸ Niŋgeb yitiŋ gwahade po, mata buluŋ halde pasi irtiŋde gorbe sopte mata buluŋ hal hal goke dapŋa gasa yirde Al Kuruŋ niј galak ird ird mata gobe ma po hiyeŋ.

Yul ma yetek, saŋiŋ po hetek

¹⁹ Ningeb, kadne yago, Yesu belej neŋ ge tej darimiŋ wok irde kamyiŋ goke Gasuŋ Himam Wor Po Al Kuruŋ hire gor kafura ma hej igiŋ hurkutek hite. ²⁰ Yesu kamyiŋ gobe Gasuŋ Himam Wor Po bana hurkuŋ hurkuŋ belej pet titiŋ amil goyen erek yiriŋ go gwahade goyen. Niŋgeb neŋ gayen Al Kurunya hugijeŋ hitek belej gergeŋ wor po goyen kerd dunyiŋ.

²¹ Irdeb al kura Al Kurunyen ya balem goyen doyaŋ irde hi al gobe neŋ hitte hi. Yerjbe pris buda gote kuruŋmiŋ fudinde wor po, megen gar niј

moŋ. ²²Ninjgeb neŋbe bininiŋde mat fudinde wor po yeŋ ge hekkeŋ nurdeb Al Kuruj hitte kutek. Neŋbe Yesuyen dari teŋ bininiŋde utiriŋ titiŋ, irde fe wukkek beleŋ mata buluŋniniŋ haliŋ geb, bininiŋde wukkeŋ wor po nurde hite. Ninjgeb Al Kuruj hitte kuŋ kuŋ niŋ kama ma heŋ hitek.

²³Irde neŋ hitte biŋa tiyyiŋ al gobe yiriŋ gwahade po fudinde tiyyeŋ geb, dufay budam ma heŋbe yeŋ ge hekkeŋ nurde hite yeŋ hityen goyen tareŋ po tanarde hitek. ²⁴Irde kadniniŋ ge amajeŋ nurd yuneŋ yuneŋya mata igiŋ teŋ teŋya goke kurut yeŋ hitek yeŋ kadom tareŋ gird teŋ hitek. ²⁵Irde al kura marbe gabu teŋ teŋ niŋ bada heŋ hanjen gega, neŋbe gwaha ma teŋ hitek. Gabu teŋbe kadom saŋiŋ gird teŋ hitek. Haŋka gayenbe yeŋ mulgaŋ heŋ waŋ waŋ nalu binde heŋ hi geb, gabu heŋ kadom tareŋ gird teŋ teŋ mata gobe saŋiŋ po irtek.

²⁶Munaŋ Al Kuruŋyen mere fudinde nurd nurd ga mata buluŋ teŋ teŋ niŋ bada ma hetekbe det hoyaq kura mayke kamke Al Kuruj galak irde mata buluŋ goyen haltek belŋeŋbe hubu wor po. ²⁷Al kura gwaha tinayıŋ marbe Al Kuruj beleŋ gote murungem kafuram wor po yunkeb kak beleŋ Al Kuruj asogo irtiŋ mar kumga yiryen goke po doyaŋ henayıŋ. ²⁸Moseyen sabarebe al kura sabamiŋ ma gama irtiŋ al gobe al irawa ma karwo beleŋ al gote mata buluŋ goke merere huwarde tagalkeb al goyen buniŋen ma irde mayke kamyen yitiŋ geb, gwaha teŋ hanjen. ²⁹Moseyen saba uliŋ goke wor al gwahade yirde hanjen. Ninjgeb al kura Al Kuruj Urmiŋ harhok uneŋ sukal irde hi al gobe daha iryen? Al gobe Al Kuruj biŋa kuruŋ tiyyiŋ goyen Yesu beleŋ gama irde dari wok irde kamyiŋ gore po al wukkeŋ hiriŋ gega, Yesu darim wok irde kamyiŋ goyen teŋ kari kari irde hi irde Holi Spirit al buniŋen yirde igiŋ igiŋ yirde hiyen al goyen sukal irde hi geb, gote murungem buluŋ kafuram wor po goyen tiyyeŋ. ³⁰Goke teŋbe Al Kuruj beleŋ Urmiŋ gaha inyiŋ: “Al kurate hanin wol heŋ heŋ matabe nere geb, ne beleŋ ga hanin wol heweŋ,” inyiŋ. Irde sopte gaha yiriŋ: “Doyaŋ Al Kuruj beleŋ alya bereyamiŋ goyen merem yan yiryen,” yiriŋ. Neŋbe gwaha yiriŋ al goyen nurd uneŋ hityen. ³¹Al Kuruj gwahader hitiŋ beleŋ gwaha yiriŋ geb, yende bearar bana hitek gobe kafuram wor po yeŋ nurde hime.

³²Ninjgeb haŋkapyä Al Kuruŋyen mere fudinde hulsi yara go nurde dahade hinhan goke dufay henayıŋ. Deŋbe kanduk kurayen kurayen yeneŋ hinhan gega, tareŋ po heŋ hinhan. ³³Kurarebe dukunŋ al buda kuruŋ diliŋ mar sukal dirde, muduneŋ hinhan. Irde kurarebe al kura kanduk gwahade yeneŋ hinhan marya heŋ yeŋya tumŋaŋ kanduk bana hinhan. ³⁴Deŋbe al koyare heŋ kanduk yeneŋ hinhan mar goke bitiŋ misiŋ nurde faraŋ yurde hinhan. Irde asogo dirde hinhan mar beleŋ samuŋtiŋ goran dirde hinhan gega, samuŋtiŋ megen gar niŋ moŋ, hugiŋen hinayıŋ go minyaŋ yeŋ nurde hinhan. Ninjgeb megen niŋ samuŋtiŋ goran dirtiŋ goke ma nurde amanŋ heŋ hinhan.

35 Niŋgeb, kanduk dahade kura keneŋ hinayıŋ gega, Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nfurtıŋ goyen tubul ma po tinayıŋ. Gote murungembe igit wor po, irde kuruŋ wor po. 36 Niŋgeb det igit goke doyəŋ heŋbe araeŋ yul yeŋ bada ma henayıŋ. Gogab Al Kuruŋyen dufay gama irde meteŋ teŋbe yeŋ beleŋ detmiŋ duneŋ yeŋ biŋa tiyyıŋ goyen tenayıŋ. 37 Yeŋbe heŋ ga moŋ wayyeŋ goke gahade katip:

“Al wayyeŋ yitiŋ al gobe wayyeŋ.

Waŋ waŋ nalumiŋ siŋgir ma iryeŋ.

38 Delner al huwak gobe ne niŋ hekkeŋ nurde hinayıŋ.

Gega al kura nubul tiyyeŋ al gokeb amaneŋ ma nurd uneŋ,” yiriŋ.

Habakuk 2:3-4

39 Niŋgeb neŋbe dufayniniŋ sorkok heŋ Al Kuruŋ tubul teŋ kuŋ buluŋ hetek mar moŋ. Gwahade yarabe yeŋ ge hekkeŋ nurdeb yeŋya hugineŋ hitek mar.

Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurtek

11 ¹Be, al kura Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde haŋ marbe Al Kuruŋ beleŋ det kura yuneŋ yeke goke doyəŋ heŋyabe fudinde wor po dunyeŋ go yeŋ nurde ga hanjen. Irde det kura diliŋde ma yintıŋ gega, Al Kuruŋ beleŋ goke yitiŋ geb, det gobe fudinde hi yeŋ dufay budam ma heŋ hanjen. ²Asininiŋ yagobe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Irkeb goke Al Kuruŋ beleŋ diliŋde igit wor po yeneŋ hinhan. ³Neŋbe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hite. Niŋgeb megeŋya naŋkiŋya irde det kuruŋ gayen yeŋ beleŋ mohoŋde po yeke forok yamiŋ goyen bebak teŋ hityen. Irde det kuruŋ gabe det kura diliŋniŋde yeneŋ hite gare ma yiryiŋ yeŋ nurde hityen.

⁴Be, Abelbe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Niŋgeb yeŋ beleŋ Al Kuruŋ niŋ galak iryiŋ gobe igit wor po, itiŋ Keinyen folek. Niŋgeb Al Kuruŋbe det Abel beleŋ galak iryiŋ goke amaneŋ nurhem yiriŋ. Irdeb Abel beleŋ yeŋ ge hekkeŋ nurde hinhan goke al huwak inyiŋ. Abelbe kamyiŋ gega, yeŋ beleŋ Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhan mata gobe gayenter wor neŋ beleŋ gama irtek mata hi.

⁵Be, Enokbe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Niŋgeb diliŋ gergeŋ hikeya Al Kuruŋ beleŋ yingereŋ hitte tukukeb bemel po bana kuriŋ. Irkeb al kura uliŋ hakwam go ma po kenamiŋ. Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhan goke Al Kuruŋ beleŋ diliŋde igit wor po kinyiŋ. ⁶Fudinde, al kura Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ ma nurde hi al gobe Al Kuruŋ beleŋ matamiŋ goke amaneŋ ma nurde hi. Niŋgeb Al Kuruŋ hitte kuŋ haŋ marbe Al Kuruŋbe hi goyen fudinde yeŋ nurde hinayıŋ. Irde yeŋ ge sari kerde naŋkeneŋ haŋ mar gobe Al Kuruŋ beleŋ gote murungem igit yunyeŋ goyen wor fudinde yeŋ nurde ga hinayıŋ.

⁷Be, Noabe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Niŋgeb kame mata forok yiyyeŋ goke Al Kuruŋ beleŋ inke nurdeb meremiŋ po gama iryiŋ.

Irdeb hakwa kuruŋ wor po kura irdeb diriŋmiŋmiŋ goyen daha kamnak yeŋ hakwa bana goŋ yiryiŋ. Yeŋ beleŋ mata gwaha tiyyiŋ goreb goyenter niŋ alya bereyat mata buluŋ kawan yikala yiryiŋ. Irkeb Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde haŋyen mar Al Kuruŋ beleŋ al huwak yineŋ hiyen gwahade po, yeŋ wor al huwak inyiŋ.

⁸ Be, Abrahambe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb Al Kuruŋ beleŋ hoy irde naŋa kura kame yende hiyyenđe gor kwayiŋ inke kuriŋ. Yeŋbe naŋa gor yeŋ ma nurde hinhin gega, naŋamiŋ tubul teŋ kuriŋ.

⁹ Abrahambe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb naŋa kura Al Kuruŋ beleŋ uneŋ yeŋ biŋa tiyyiŋ naŋare gor kuriŋ gega, albak heŋ kuŋ hitiŋ yara hinhin. Naŋa gobe kame urmiŋ Aisaka asem Yekopyat naŋa hiyyen gega, tumŋaŋ albak hitiŋ yara dapŋa sikkeŋ beleŋ po ya irtiŋde heŋ kuŋ hinhan. ¹⁰ Abrahambe megen gar niŋ taun niŋ ma nurde hinhin. Yeŋbe taun kura epte ma buluŋ heŋ hugiŋeŋ hitek goyen goke po nurdeb naŋamde goyen albak yara heŋ kuŋ hinhan. Taun hugiŋeŋ hitek gobe Al Kuruŋ beleŋ po gwaha gwaha ireŋ yeŋ dufay heŋbe inyiŋ.

¹¹ Be, Abrahambe alik buluŋ wor po hiriŋ, irde berem Sara manaq diriŋ kawaŋ kertek ma hiriŋ. Goyenbe Abraham go Al Kuruŋbe biŋa tiyyiŋ gwahade po forok irde nunyeŋ yeŋ yeŋ ge hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb Sara gob biŋ heŋ diriŋ al diriŋ kawaŋ kiryiŋ. ¹² Al go alik buluŋ wor po epte ma diriŋ miŋyaŋ hetek gega, yeŋ hitte mat al budam wor po fuful tiyyiŋ. Al fuful tiyyiŋ goyenbe dinambeya makaq ferenđe niŋ sawsawa yara epte ma kapyaq hetek gwahade hamiaŋ.

¹³ Be, mel gabe tumŋaŋ Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde kuŋ kuŋbe kamamiŋ. Mel go megen heŋyabe Al kuruŋ beleŋ detmiŋ yuneŋ yeŋ biŋa tiyyiŋ goyen ma yawaramiŋ. Goyenbe det go kame kame gwahade forok yiyyeŋ yeŋ nurdeb goke amaq heŋ hinhan. Irdeb, “Neŋbe megen gar niŋ moŋ, albak yara heŋ belŋeŋ hite,” yeŋ hinhan. ¹⁴ Gwaha yeŋ hinhan gobe, “Naŋaniniŋ fudindebe hoyaq hi,” yeŋ nurdeb gogo yeŋ hinhan.

¹⁵ Munaŋ mel gore megen niŋ naŋamiŋ yubul tiyamiŋ goke dufay ug po heŋ hinhan manhan hakot po mulgaŋ heŋ kuwoŋ. ¹⁶ Gega gwaha ma tiyamiŋ. Gwaha titŋeŋbe mel gobe naŋa igiŋ Al Kuruŋ hiyende gor kunin yeŋ goke po nurde hinhan. Irkeb Al Kuruŋbe mel goke nurde taun kura megen niŋ yara moŋ goyen yuneŋ yeŋ gitik inyiŋ. Niŋgeb Al Kuruŋbe mel gore Al Kuruŋniniŋ ineŋ ineŋ goke memya ma heŋ hiyen.

¹⁷ Be, Abrahambe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb Al Kuruŋ beleŋ tuŋaŋ ure yeŋ urmiŋ Aisak niŋ inke meremiŋ po gama irde urmiŋ go Al Kuruŋ niŋ galak inyiŋ. ¹⁸ Bikkeŋ Al Kuruŋ beleŋ Abraham diliŋde biŋa teŋyabe, “Foŋenqe yago niŋ biŋa tihim gobe urge Aisak hitte mat forok yenayıŋ,” inyiŋ. ¹⁹ Niŋgeb Abraham go Al Kuruŋ beleŋ gwahade biŋa tiyyiŋ go bebak teŋbe, “Al Kuruŋbe urne maymeke kamyen goyen igiŋ sopte isaŋ hiyyen,” yeŋ hekkeŋ nuryiŋ. Irde urmiŋ mayeŋ tike Al

Kuruŋ beleŋ bada hawa inyiŋ. Niŋgeb mata goke teŋbe, "Abrahambe urmiŋ kamtiŋ goyen Al Kuruŋ beleŋ isaq heŋ tumulgaŋ teŋ unyiŋ," yeŋ haŋyen.

²⁰ Be, Aisak wor Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb urmiŋ waraj Yekopya itiŋ Isoya hitte kame mata dahade forok yenayiŋ yeŋ nuryiŋ gwahade po guram yirde saŋiŋ yiryiŋ. ²¹ Yekop wor Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb alik buluŋ wor po heŋ kameŋ teŋ heŋyabe Yosep urmiŋ waraj hitte kame mata dahade forok yenayiŋ yeŋ nuryiŋ gwahade po guram yirde tareŋ yiryiŋ. Irdeb genuŋmij hende tawuŋ heŋ huwarde heŋyabe Al Kuruŋ doloŋ iryiŋ.

²² Be, Yosepbe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb yeŋ kameŋ teŋ heŋyabe kame kame Israel mar goyen Isip naŋa tubul teŋ kunayiŋ goke tagalyiŋ. Irdeb Israel mar goyen kuniŋ yeŋbe kiŋkiniŋ manaŋ yade goya kuŋ naŋamde gab mete teŋ teŋ niŋ yinyiŋ.

²³ Be, Mose naniŋya miliŋyabe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinaryum. Niŋgeb urmiŋ Mose kawaŋ hekeb diriŋ malieŋ moŋ yara kenaryum. Irdeb Isip niŋ doyaŋ al kuruŋ beleŋ diriŋ mukieŋ al diriŋ kawaŋ hekeb gasa yirke kamnayiŋ yiriŋ goke kafura ma haryum. Irde Mose kawaŋ hiriŋde mat gagasi karwo gayen bana kerde hike kuŋ kuŋ kuruŋ hiriŋ.

²⁴ Be, go kamereb Isip niŋ doyaŋ al kuruŋ Fero wiriŋ beleŋ Mose teŋ yende urmiŋ yara irke kuŋ kuŋ kuruŋ hiriŋ. Goyenbe Mosebe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin niŋgeb, kamebe Fero wiriŋ gote urmiŋ heŋ heŋ goyen pel iryiŋ. ²⁵ Yeŋbe Fero wiriŋ gote urmiŋ heŋ deŋem yaŋ heŋbe belŋeŋ megen niŋ mata buluŋ niŋ amar hetek hinhin. Gega pel irde Al Kurunyen alya bere beleŋ kanduk yeneŋ hinhan goyen yeŋ wor mel goya heŋ tumlaŋ kanduk yentek belŋeŋ goyen po gama irde hinhin. ²⁶ Yeŋbe gwaha teŋ hinhin gote murungembe kame Al Kuruŋ beleŋ kuruŋ wor po nunyeŋ yeŋ nurde hiyen geb, Israel marya heŋ kanduk yeneŋ yeneŋ gobe det kuruŋ, munaj Isip naŋare niŋ samuŋ kusamuŋ wor po yad yad gobe det dirŋeŋ yeŋ nurde hinhin. Yeŋ beleŋ gwaha teŋ hinhin gobe Yesu Kristu niŋ teŋ gogo teŋ hinhin yeŋ nurde uneŋ hime. ²⁷ Mosebe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb Isip niŋ doyaŋ al kuruŋ beleŋ yeŋ ge biŋ ar yiriŋ goke kafura ma heŋ Isip tubul teŋ kuriŋ. Yeŋbe Al Kuruŋ banare hitiŋ goyen kinyiŋ geb tareŋ po hinhin. ²⁸ Be, Mosebe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhin. Niŋgeb Pasoba dula mata teŋ sipsip gasa yirde dari yade yame kantayaŋ sam yirde yukunayiŋ yinke gwaha tiyamiŋ. Irkeb Al Kurunyen miyon, alya dapŋayat diriŋ mataliŋ gasa yirke kamtek gore waŋbe dari yamere go yeneŋbe fole yirde kukeb Israel marte diriŋ mataliŋbe ma kamamiŋ.

²⁹ Be, Israel marbe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Niŋgeb makaŋ ala kura Makauŋ Bukkeŋ ineq hanjen goyen Al Kuruŋ beleŋ pota irke kahalte megeŋ fudiŋ forok yiriŋ. Irkeb goyaŋ kuŋ kurhan forok yamiŋ.

Goyenbe Isip marbe Israel mar belej tiyamiŋ gwaha tiniŋ usi teŋ kukeb makaiŋ belej aw yurke tumiaŋ kamamiŋ.

³⁰ Be, Israel mar gobe Al Kuruj niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Ningeb naŋa fay 7 gayen naŋkahalmiŋ naŋkahalmiŋ Yeriko taun go milgu irde kuŋ hinhan. Irkeb koya kuruj hora karkuwaŋ belej po taun go milgu irtiŋ gobe gilgalaj irde katamiŋ. ³¹ Goyenbe belen niŋ leplep bere kura denembe Rahap gobe Al Kuruj niŋ hekkeŋ nuryiŋ. Ningeb Israel mar al irawa kura Yeriko taun go kawemde naŋa tulyaŋ kure yeŋ kwaryum goyen Yeriko taunde niŋ mar belej gasa yirnak yeŋ hoy yirde yamiŋde bana yiryiŋ. Irkeb Yeriko taunde niŋ mar goyen Israel mar belej kuŋ tumiaŋ gasa yirde heŋyabe Rahap muŋ po gab tubul tiyamiŋ.

³² Be, Al Kuruj niŋ hekkeŋ nurde hinhan mar hoyan gote baraq sopte momoŋ ma direŋ. Gideon, Barak, Samson, Yepta, Dewit, Samuelyabe porofet yagoya gore mata teŋ hinhan gote barajmiŋ tagaleŋbe ulyaŋde kutek geb, gar po bada heweŋ. ³³ Mel gobe Al Kuruj niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Ningeb mel go kurabe megen niŋ doyaŋ mar karkuwaŋ yakira teŋ yende gasuŋde keperamiŋ. Irde kuramiŋbe mata huwak mat al doyaŋ yiramiŋ. Irde kurabe Al Kuruj belej det iŋiŋ yuneŋ yeŋ biŋa tiyyiŋ goyen yawaramiŋ. Irde kurabe laion kafuram wor po gote mohoŋ fada yiramiŋ. ³⁴ Irde kuramiŋbe kak ala karkuwaŋ bana yemeyamiŋ gega go ma kamamiŋ. Irde kurabe fulenjare niŋ bidila belej gasa yirteke kamnaŋ yamiŋ gega, soŋ hamij. Irde kurabe sanŋiŋ miŋmoŋ gega, Al Kuruj belej tareŋ yiryiŋ. Kurabe fulenjare niŋ mar tareŋ miŋyaŋ geb, naŋa hoyanđe niŋ fulenja mar gasa yirde yakira tiyamiŋ. ³⁵ Bere kurabe diriŋmiŋ kamtiŋ goyen sopte huwarke yenamiŋ. Munaj kurabe Al Kuruj niŋ teŋ al hoyan belej buluŋ buluŋ yirke uliŋ misiŋ kuruj wor po katamiŋ. Gega kame Al Kuruj belej disaŋ hiyyeŋ go yeŋ nurde kamde kamde niŋ kafura ma heŋ Al Kuruj harhok ma unamiŋ. ³⁶ Irde kurabe al hoyan belej giwgiw yirde yusulak tiyamiŋ. Irde kura marbe kahanja haniŋya fere yirde yukuŋ koyare yeramiŋ. ³⁷ Mel gobe horare gasa yirke kamamiŋ, irde he walde walde det belej kahal yoŋ yurke kamamiŋ, irde kurabe fulenjare niŋ bidilare po gasa yirke kamamiŋ. Mel gobe det niŋ amu wor po heŋ hinhan, irde kurabe uliŋ umja iŋiŋ moŋ sipsipyā memeyat sikkeŋ kerkek wor po goyen hor yirde hinhan. Mel gobe al bunijeŋ, det miŋmoŋ wor po, irde al hoyan belej nanyaŋ yirde buluŋ buluŋ yirde hinhan. ³⁸ Megen niŋ marbe al gwahade goyen goke iŋiŋ ma nurde hinhan geb, mel go gor kura kuŋ iŋiŋ kepertek miŋmoŋ hamij. Mel gobe gwaha yirkeb sawsawa po kuruj naŋa bana hinhan. Munaj kurabe duguyaŋ kuŋ horabok bana hinhan. Irde kurabe megeŋ yameyaŋ heŋ kuŋ hinhan.

³⁹ Be, al buda kuruj goke tagalhem mar gobe Al Kuruj niŋ hekkeŋ nurde hinhan. Ningeb Al Kuruj belej nere alya bereya fudinde yeŋ nurde yunyiŋ. Goyenbe mel gobe Al Kuruj belej det yuneŋ yeŋ biŋa tiyyiŋ

kuruŋ goyen kura ma tamiŋ. ⁴⁰ Al Kurunbe mel go po moŋ, neŋ gayen wor yeŋ beleŋ biŋa tiyyiŋ gote igineŋ igiŋ wor po goyen yunmeke yeŋya neŋya tumŋaŋ buluŋ miŋmoŋ igiŋ wor po henayiŋ yeŋ nurdeb gogo arau ma yunyiŋ.

Yesu po gama irde hitek

12 ¹Ninjeb Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurd nurd mata dikala durtiŋ mar gwahade gobe budam wor po nurd yuneŋ hite geb, Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurd nurd beleŋ pet dirtek detbe yade siŋa yirtek. Irde mata buluŋ, neŋ gayen buluŋ dirke kateŋ hityen goyen yubul po titek. Irde gab al kura kup yeŋ yeŋ karire heŋ kup yeŋ kuŋ pasi irde hanjen yara, neŋ wor megen gar heŋya Al Kurunyen dufay gama ird ird beleŋ kerd duntiŋ goyen kuŋ kuŋ niŋ bada ma heŋ kurut wor po yeŋ hitek. ² Yesube Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurd nurd mata gote miŋ al, irde go mata goyen igiŋ wor po irtek al. Ninjeb neŋbe Yesu yeŋ uŋkureŋ niŋ po dufay heŋ hitek. Hoyan hoyan niŋ ma nurtek. Yeŋbe kame Al Kuruŋ beleŋ turuŋ iryen goyen nurde hinhin geb, kuruse hende kamde kamde niŋ memya ma heŋbe uliŋ misiŋ kateŋ kamyiŋ. Irdeb kamyiŋde mat huwardeb Al Kuruŋ hitte hurkuriŋ. Hurkuŋbe Doyaŋ Al Kuruŋ heŋ Al Kurunyen hanjen yase beleŋ kipiriŋ. ³ Irde mata buluŋ mar beleŋ buluŋ buluŋ irde hike goke mukku ma teŋ goya goya sanjŋ po hinhin goke dufay henaj ko. Gogab deŋ wor Al Kuruŋ gama ird ird goyen yul ma yeŋ bada ma henayiŋ.

Al Kurunbe huwak dire yeŋbe kurareb kanduk yubul tike forok yeŋ haŋjen

⁴Deŋbe mata buluŋ ma teŋ hitek yeŋ kurut wor po yeŋ haŋ. Goyenbe mata buluŋ asogo irde haŋ goke kura ma kamde haŋ. ⁵ Irde Al Kuruŋ beleŋ diriŋne yago dineŋbe tareŋ heŋ heŋ ge faraŋ durtiŋ goyen bitiŋ sir yeŋ hi. Tareŋ dirtek meremiŋbe gahade:

“Diriŋne, Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ saba girde hiyen goyen kari kari ma iraiŋ.

Irde mata bulunge goke gineŋ tikeb buluŋeŋ ma nurde hayiŋ.

⁶ Doyaŋ Al Kurunbe alya bereya bubulkuŋne wor po yeŋ nurde yuneŋ hi goyen saba yirde kukalde hiyen.

Irde Al Kuruŋ beleŋ al kura nere yeŋ nurde uneŋ hi al gobe mata buluŋ tike bebak tiyyi yeŋbe gote muruŋgem buluŋ uneŋ hiyen,”
yitiŋ hi. *Mata Igiŋ 3:11-12*

⁷Ninjeb Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ saba dirde kukalde dunke goya busahard hard niŋ ma nurde hinayiŋ. Yeŋbe al beleŋ diriŋne weŋ saba yirde hanjen gwahade goyen po, neŋ gayen saba dirde hiyen. Al kura urmiŋ saba ma irde hiyen kenem diriŋ gobe urmiŋ yende wor po moŋ. ⁸ Diriŋbe tumŋaŋ naniŋ yago beleŋ saba yirde huwa yirde hanjen. Goyenbe adotiŋ beleŋ deŋ goyen

saba dirde huwa ma dirde hinayinjbe deñbe yende dirjey wej fudinde moj.

⁹Nerjbe nanniniñ yago megen niñj belej saba dirde huwa dirde hanjen goyen goke palap yirde hityen. Niñgeb det kawan hanja banare hanja gote miñ al Al Kuruj gore nej gayen yenja hugiñej hej hej ge tej saba dirde huwa dirde hike dahade geb palap ma irtek? Epte moj, palap po irtek.

¹⁰Nanniniñ yagobe dufaymijde igij yen nurde hinhan belej goyen gama irde nej gayen beljey po saba dirde kukalde dunej hinhan. Munaj Al Kurunbe nej gayen yingen yara diliñde wukkej wor po hewoñ yenj saba dirde huwa dirde hiyen. ¹¹Goyenbe saba dirde huwa dirde hikeb bininiñde misij nurde hityen geb, saba dird dird niñbe amajej ma nurde hityen. Gega bininiñde misij gwahade nurde gab kejkela bebak tejbe Al Kuruj diliñde igij mata huwak tej hitek. Irdeb bininiñ kamke igij po hitek.

Kejkela hej hinañ ko

¹²Niñgeb Al Kuruñyen mere tanartek tarej miñmoj irde meremiñ gama irde kutek sañj manaj hubu kenem gor po bada ma henayinj. Sopte tarej po hej gama irde kuñ hinayinj. ¹³Irde mata huwak tej tej beleñtiñ goyen sope yirde huwa yirde hinayinj. Gogab mata huwak tej tej tarej dirjey muñ po hi goyen sopte kuruj heke igij gama irde kuñ hinayinj.

¹⁴Niñgeb gwahade hitek yenjbe bitiñ kamke al buda kuruj goya awalikde hej hej ge kurut wor po yenj hinayinj. Irde Al Kuruj diliñde wukkek hej hej ge kurut wor po yenj hinayinj. Al Kuruj diliñde wukkek ma hinayinjbe epte ma Al Kuruj kennayinj geb, gago dinej hime. ¹⁵Irde kuratiñ kura soñ hejbe Al Kuruj belej buniñej dirde igij igij dirde hi bana goyen ma hinak geb, kejkela hej ga hinañ ko. Irde he buluñ kura^b belej he hoyanj igij goyen salaw yurde tukuj hanjen gwahade yara, moñgo deñ hañ bana al kura belej dufay buluñ kerde wañbe dende dufay tumñañ buluñ yirnak geb, goke kejkela hej ga hinañ ko. ¹⁶Aisakyen urmiñ mataliñ Iso gobe Al Kuruj belej guram irde sañj wor po irwoñ. Goyenbe biñge kamyinj goke tej Al Kuruñyen tarende naniñ belej guram irde tarej ird ird goyen goke ma nurdeb pel iryij. Niñgeb deñbe Iso belej mata tiyyin gwahade ma tej hinayinj. Irde leplep mata ma tej hinayinj. ¹⁷Isobe kame biñ bak yeke Al Kuruñyen sanjinde guram nirde tarej niryenj yenj naniñ gusuñaj iryij gega, naniñ belej meremiñ ma nuryiñ goyen deñbe nurde hanjen gogo. Yenjbe eserjya eserjya naniñ gusuñaj iryij gega, Al Kuruj niñ biñ mulgañ hej mata buluñ tubul titek nalube bikkej hubu hiriñ geb, gogo soñ hiriñ.

Nejbe Al Kuruñyen Yerusalem bana hite

¹⁸Be, asetiñ yagobe kun Sainai dugu kahañ miñde forok yamiñ. Gor forok yenjbe kak melak kuruj forok yeke kenamiñ. Irde kidoma tarej

^b 12:15 He gayenbe nendebe buwi he go gwahade.

wor po kukuwamjen belej dugu go aw urde meje kuruŋ forok yeke kenamiŋ. Goyenbe deŋ wayan dugu gabe bikkenj asetiŋ yago belej Sainai dugu keneŋ ufuramiŋ gwahade moŋ.¹⁹ Asetiŋ yagobe Sainai dugure gor bigul fuk irke nuramiŋ, irde al melak kura sanjŋ miŋjan wor po naŋkiŋde mat forok yeke nuramiŋ. Irdeb kafura wor po heŋbe, “Neŋ gahade gare mere gwahade nurtek moŋ. Niŋgeb sopte goya mere ma dirwoŋ yen nurde hite,” yamiŋ.²⁰ Mel gobe Al Kuruŋ belej, “Al kura dugu gayen uſurnayiŋbe hora belej gasa yirke kamnayiŋ. Dapŋa wor gwahade po yirnayiŋ,” yinyiŋ goyen nurdeb kafura heŋbe sopte nurtek ma yiryiŋ.²¹ Mel gore mata kenamiŋ gobe kafuram wor po geb Mose wor, “Kafura heŋ ulne barbar yeŋ hi,” yiriŋ.

²² Goyenpoga dugu deŋ wayanđe gab Sainai dugu gwahade moŋ. Deŋbe Saion dugure wayanđ. Dugu gobe megen niŋ moŋ, Al Kuruŋ gwahader hitiŋ gote taun. Taun gobe Al Kurunyen gasuŋde niŋ Yerusalem. Deŋbe Al Kurunyen miyoŋ budam wor po epte ma kapyaj hetek goyen gabu irtiŋde wayanđ.²³ Gorbe Al Kurunyen dirŋej weŋ tumŋaj gabu irtiŋ haŋ. Yende deŋembe Al Kurunyen gasuŋde gor haŋ. Irde dende wor gor haŋ. Irde al belej diriŋmiŋ mataliŋ guram yirde tareŋ yirde hanjen gwahade yara, Al Kuruŋ belej deŋ goyen guram dirde tareŋ dirde hi. Yeŋbe alya bereya tumŋaj al iginja buluŋya pota yirde gote murungem yuneŋ yuneŋ al. Deŋbe Al Kuruŋ gwaha teŋ hiyen al goya al huwak Al Kuruŋ belej buluŋmiŋ kuram moŋ igin wor po yirtiŋ gote toneŋya gor gabu irtiŋ haŋ.²⁴ Irdeb deŋ wor Yesu hitte wayanđ. Yeŋbe alya bereya niŋ teŋ Al Kuruŋ hitte kuŋ Al Kuruŋ belej biŋa gergeŋ tiyyiŋ goyen sanjŋ irde gote igineŋ forok irdeb alya bereyat mata buluŋ halde halde niŋ teŋbe darim wok irde kamyiŋ. Yesuyen dari gobe Abel mayke darim wok yiriŋ go goya tuŋande moŋ. Abelyen daribe al go mayke kamke dari go keneŋbe Al Kuruŋ belej mayyiŋ al goyen wol hiriŋ geb, dari gobe wol heŋ heŋde niŋ dari. Niŋgeb Yesuyen dari gobe Abelyen dari gote folet.

²⁵ Niŋgeb Al Kuruŋ belej mere dirke pel irnak geb, keŋkela heŋ hinaj ko. Bikkenj megen niŋ al nindikeŋ yara Mose belej asetiŋ yago Israel mar saba yirde hayhay yirke meremiŋ pel iramiŋ gote murungem buluŋ wor po tamiŋ. Munaj gayenterbe Al Kuruŋ, Mose gote folet gore saba dirde hayhay dirke ga pel irnayiŋbe gote murungembe dahade tetek yeŋ nurde haŋ? Asetiŋ yago belej tamiŋ gote folet wor po tenayiŋ geb.²⁶ Al Kuruŋ belej Sainai dugure kateŋ mere tiyyiŋ goya goyenbe megeŋya dugu kuruŋ goya angor yiryiŋ. Goyenbe gayenter niŋ yeŋ Al Kuruŋ belej biŋa teŋbe, “Kamebe sopte megeŋ ga angor ireŋ. Naŋkiŋ manaŋ gwaha ireŋ,” yiriŋ.²⁷ Mere bilmij “Kame sopte angor yireŋ,” yiriŋ gote miŋbe kame waŋbe det angor yirke korgoŋ henayiŋ goyen tumŋaj gwamuŋ yuryeŋ goke yiriŋ. Korgoŋ henayiŋ det gobe megeŋya naŋkiŋya irde det kuruŋ yingŋen yiryiŋ goyen goke yiriŋ. Korgoŋ ma henayiŋ detbe hugiŋen hinayiŋ.

28-29 Niŋgeb Al Kuruŋ beleŋ alya bereyamin doyaŋ irde hire gobe ugala muŋ kura ma tiyyeŋ geb, hugiŋeŋ kiŋkiŋeŋ hiyeŋ goke Al Kuruŋ igiŋ nurd untek. Irde Al Kuruŋbe kak yara geb, alyen mata buluŋ niŋ igiŋ ma nurdeb kumga yirde hiyen geb, palap irde kafura irdey়a doloŋ irde hitek.

Al hoyaq niŋ amajeŋ nurtek

13 ¹Niŋgeb deŋbe Yesuyen alya bereya hoyaq kadtıŋ hamiŋ goyen dende dari wor po yara nurdeb yeŋ ge amajeŋ nurde yuneŋ hinayiŋ. ²Irdeb al tineŋ kura yeneŋbe gargar yird yird niŋ bitiŋ sir ma yeŋ hiyeŋ. Al kura Al Kuruŋyen miyoŋ yeŋ hitte wayamiŋ gega, bebak ma teŋya gargar yiramiŋ geb, gago dineŋ hime. ³Irde Yesu niŋ teŋ koyare haŋ mar goke bitiŋ sir ma yeŋ hiyeŋ. Mel goke dufay heŋyabe deŋ wor yeŋya tumyaj koyare hite yara nurde heŋya faraŋ yurde hinayiŋ. Irde al kura buluŋ buluŋ yirke kandukŋeŋ nurde haŋ mar goyen yeneŋbe goke buniŋeŋ yirde deŋ wor yeŋ misiŋ nurde haŋ gwahade yara nurdey়a faraŋ yurde hinayiŋ.

⁴Be, alya bereya ire uŋya heŋ heŋ mata gobe Al Kuruŋ beleŋ iryiŋ geb, mata go palap irde buluŋ ma irde hinayiŋ. Munaj al kura berem yaŋ gore bere hoyanya duwan teŋ teŋ mata teŋ haŋ marya leplep mata hoyaq kurayen kurayen teŋ haŋ marya gobe kameb Al Kuruŋ beleŋ merem yaŋ yiryeŋ. ⁵Irde hora niŋ ugup po ma dufay heŋ hinayiŋ. Al Kuruŋ beleŋ, “Nebe epte ma gakira tiyeŋ, irde epte ma gubul tiyeŋ,” yiriŋ geb, hora muŋ kura hikeb gago ep yeŋ nurde hinayiŋ. ⁶Al Kuruŋ beleŋ gwaha yiriŋ geb, neŋbe yeŋ ge hekkeŋ nurdeb, “Doyaŋ Al Kuruŋbe faraŋ nurd nurd al geb, epte ma kafura hewenj. Megen niŋ mar beleŋ ne gayen epte ma buluŋ nirnayiŋ,” yeŋ nurde hitek. ⁷Irde deŋ goyen Al Kuruŋyen mere saba dirde hinhan mar, dende doyaŋ mar goke bitiŋ sir ma yeŋ hiyeŋ. Irde Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde mata teŋ heŋbe gote igineŋ forok yeŋ hike yeneŋ hinhan goke dufay heŋbe yeŋ mata teŋ hinhan gwahade po teŋ hinayiŋ.

⁸Fudinde, Yesu Kristube bikkeŋ hinhan gwahade po, haŋka gayen hi. Irde kame manaj hugiŋeŋ hiyeŋ. ⁹Niŋgeb al kura saba hoyaq tawaŋ bitiŋ yawarniŋ tike mali mali ma gama yirde hinayiŋ. Al Kuruŋ diliŋdebe binje nen nen mata gore epte ma dufaytiŋ tareŋ iryen. Al Kuruŋ beleŋ buniŋeŋ dirde igiŋ dird dird saba go keŋkela bebak tike gab dufaytiŋ tareŋ hiyyeŋ. Binje nen nen mata niŋ yitiŋ saba bikkek go gama irde hinhan marbe gote igineŋ kura ma po yawaramiŋ.

¹⁰Neŋ hittebe Al Kuruŋ galak ird ird alta kura hi. Goyenbe Israel marte pris megen niŋ gasuŋ himam Al Kuruŋ doloŋ ird ird bana goŋ hurkuŋ meteŋ teŋ haŋ mar gobe nende alta hende gor det Al Kuruŋ galak irtiŋ goyen epte ma yade nenayiŋ. ¹¹Yende saba bikkekdebe pris buda gote kuruŋmiŋbe alyen mata buluŋ halde yune yeŋ dapja gasa yirde darim po teŋ Gasuŋ Himam Wor Po bana goŋ hurkuŋ hiyen. Munaj gasonbe Israel mar tiyuŋ teŋ haŋyen siŋare yukun kumga teŋ hiyen.

¹²Ninjgeb Yesu wor darimiŋ wok irde kamke gore po alya bereyat mata buluŋ halde halde niŋ Yerusalem taun siŋare uliŋ misiŋ kuruŋ kateŋ kamyiŋ. ¹³Ninjgeb neŋ wor Yesu niŋ teŋ buluŋ dirke yul ma yeŋ saŋiŋ po hetek. Irde Yesu beleŋ kuriŋ goyen po gama irde hitek. ¹⁴Neŋbe megen gar niŋ taun kura hugiŋeŋ hiyeŋ goke ma naŋkeneŋ hite. Gwaha titŋeŋbe kame forok yeŋ hugiŋeŋ hiyeŋ taunde hurkuŋ hurkuŋ niŋ naŋkeneŋ hite.

¹⁵Ninjgeb Yesuyen tareŋde Al Kuruŋ hugiŋeŋ kasor irde hitek. Gobe Al Kuruŋ galak ird ird mata geb, mohogniniŋde deŋe urde isoka irde hitek. ¹⁶Irde al hoyan igiŋ igiŋ yirde, al kura det niŋ amu heŋ haŋ mar faraŋ yurd yurd niŋ bitiŋ sir ma yeŋ hinayiŋ. Al Kuruŋ beleŋ matatiŋ go keneŋbe ne galak nirde haŋ yeŋ nurdeb amaŋeŋ nureb dunyeŋ.

¹⁷Be, deŋe deŋe Yesuyen alya bereyat doyaŋ marte mere nurde gama irde hinayiŋ. Irde yende yufukde heŋ mata teŋ hinayiŋ. Mel gobe deŋe beleŋ Al Kuruŋyen mere keŋkela gama irnayiŋ yeŋ Al Kuruŋ beleŋ meteŋ yuntiŋ geb, doyaŋ dirde haŋ. Ninjgeb meremij nurde gama irde hinayiŋ. Gogab mel gobe meteŋ teŋ haŋyen goke buluŋeŋ ma nurde amaŋ heŋ hinayiŋ. Gwaha ma tinayiŋbe meteŋmij gore faraŋ ma duryeŋ.

¹⁸Irde neŋ ge Al Kuruŋ gusuŋaŋ irde hinayiŋ. Neŋbe bininiŋde mat wukkeŋ wor po nurde hite, irde mata huwak po teŋ hitek dirde hiyen. ¹⁹Irdeb Al Kuruŋ gusuŋaŋ irde heŋyabe yeŋ beleŋ araeŋ nad nerke deŋ hitte kuŋ kuŋ niŋ wor gusuŋaŋ irde hinayiŋ.

²⁰Be, Doyaŋ Al Kuruŋniniŋ Yesube neŋ sipsip yara gate doyaŋ al kuruŋ hiriŋ. Yeŋbe Al Kuruŋ beleŋ biŋa tiyyiŋ hugiŋeŋ hitiŋ goyen tareŋ ire yeŋ darim wok irde kamyiŋ. Irkeb Al Kuruŋ beleŋ kamtiŋde mat isaj hiriŋ. Al Kuruŋ gwahade gobe biŋ kamke igiŋ heŋ heŋ gote miŋ al.

²¹Ninjgeb Al Kuruŋ beleŋbe deŋ goyen saŋiŋ heŋ dufaymiŋ gama irde mata igiŋ tinayiŋ yeŋ det igiŋ kuruŋ gitik teŋ dunwoŋ yeŋ nurde hime. Irde yeŋ beleŋ mata amaŋeŋ nurde hitek goyen neŋ bana forok yirde hikeb Yesu Kristuyen tareŋde mata teŋ hiwoŋ yeŋ nurde hime. Yesu Kristube hugiŋeŋ deŋem turŋaŋ yaŋ hiyeŋ. Fudinde wor po.

²²Be, kadne yago, asaj gabe deŋ tareŋ dire yeŋ kayhem gega, ulyaŋ ma kayhem. Ninjgeb saba dirhem gayen al kura kapyar heŋ dunke piŋeŋ ma nurde keŋkela palŋa irnayiŋ. ²³Kadniniŋ Timoti koyare hinhin gobe gayamuŋ ga po ga siŋa iraŋ goyen nurde ga hinayiŋ. Timoti goyen heŋ ga moŋ ne hitte wakeb yeŋya tumŋaŋ deŋ denye yeŋ kureŋ.

²⁴Nebe Al Kuruŋyen alya bereya tumŋaŋ denya haŋ marya doyaŋ martiŋya goke dufay heŋ himyen goyen deŋ beleŋ mel go momoŋ yirnayiŋ. Itali naŋare niŋ Yesuyen alya bereya wor deŋ ge dufay heŋ haŋ goyen momoŋ yirayiŋ ninhaŋ geb, gago bebak dirhem.

²⁵Al Kuruŋ beleŋ deŋ tumŋaŋ buniŋeŋ dirde igiŋ igiŋ dirde hiwoŋ yeŋ gusuŋaŋ irde hime. Gog po.